

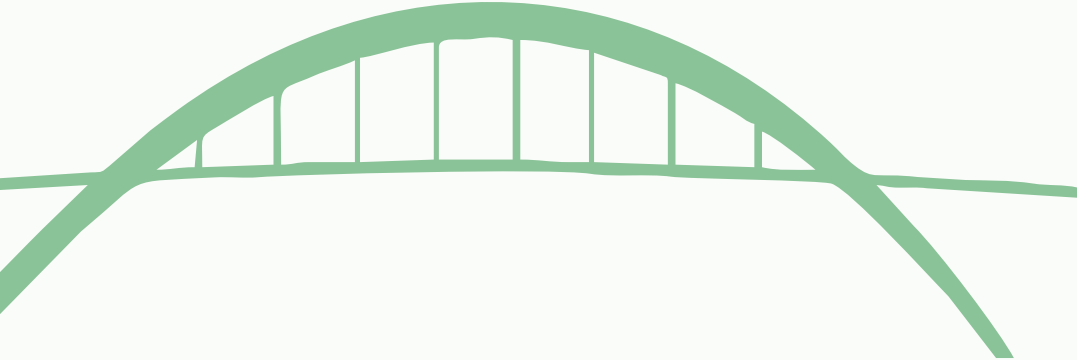
FREDRIKSTAD KOMMUNE

NÆRINGSPLAN FOR FREDRIKSTAD KOMMUNE

2021–2025

Vedtatt av bystyret 18.02.2021

Innhold

Innledning	4
Del 1	6
Utfordringsbildet	7
Uforutsette hendelser	9
Omdømme	10
Arealer og bygninger	10
Ameniteter	11
Identitet og stedlig kultur	11
Visjon	12
Mål og strategier	13
Bedrifter ønsker å etablere seg i Fredrikstad og Søndre Viken	13
Det er attraktivt å drive næringsvirksomhet, og eksisterende bedrifter finner rom for vekst	14
En kommune, et forsknings- og utviklingsmiljø og et næringsliv som sammen stimulerer til nyskaping, innovasjon og entreprenørskap	15
Næringslivet og offentlig sektor har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer	17
Referanser	19
Del 2	20
Innledning	21
Utviklingen av en næringsaktiv kommune	22
Fredrikstad og regionen som marked	24
Kommunen som markedsaktør	25
Regionalt nærings samarbeid	26
Nasjonalt og internasjonalt næringsarbeid	28
Næringsarealer	30
Pendlere	32
Gründere	34
De unge	35
Arbeidskraft og kompetanse	37
Samarbeid med forskning og utvikling (FoU) og næringslivet	38
Statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser	41
Klima, miljø og næringsutvikling	42
Samskaping om næringsutvikling	44
Prioritering av enkelte bransjer?	45
Landbruksrelatert næringsutvikling	47
Næringsutvikling i bysentra	49
Smart Fredrikstad	51
Vekst i Fredrikstad	53
Sysselsetting og samarbeid med NAV	54
Koronapandemien	55
Notat	59

Innledning

Denne planen er basert på kommuneplanens samfunnsdel; Fredrikstad mot 2030. Den er også en videreutvikling av tidligere næringsplan for Fredrikstad kommune 2014–2017.

Planen er basert på et nært samarbeid med Fredrikstad Næringsforening, og en omforent forståelse for næringsutvikling i Søndre Viken næringsregion (Nedre Glomma og Halden).

Næringsplanen er delt i to. Den første delen, som du nå leser, er et kortfattet strategidokument, som omtaler utfordringsbildet, målsetting og strategier. I den andre delen kan du lese mer om nåsituasjonen, spesielle utfordringer og forslag til strategier og tiltak.

Næringsplanen er en strategiplan som sier noe om **hvordan vi skal nå målene på kortere og lengre sikt**. Gjennom kommunens årlige økonomiplan og budsjett prioriteres midler til tiltak. Der strategiplanen angir retning, angir budsjettet og økonomiplanen således framdrift.

En av Fredrikstadsamfunnet hovedutfordringer er at antall arbeidsplasser ikke vokser i takt med befolkningsveksten.

Et formål med næringsplanen er å øke antall arbeidsplasser i kommunen og regionen, og å øke andelen av befolkningen som er i arbeid. Kommunene i Nedre Glomma-regionen må samarbeide om å skape flere arbeidsplasser i regionen og i Viken fylke. Vi ønsker at regionen skal framstå som en attraktiv næringsdestinasjon, samtidig som utfordringene knyttet til sysselsetting tas på alvor.

Fredrikstad kommune skal være en næringsvennlig kommune. Et ambisiøst mål å strekke seg etter i næringsplanperioden er å bli nominert til prisen «God vertskommune for næringslivet» – en pris som NHO og KS etablerte i 2019.

Hvordan oppnår man å bli en næringsvennlig kommune? Først og fremst ved at kommunen har en klar visjon om hovedretningen, dernest handler det om dialog og samhandling. Det å forstå næringslivets behov, samt synliggjøre næringsinteressene i alt det kommunen gjør, vil også være avgjørende for en vellykket næringspolitikk. Mange medarbeidere i kommuneorganisasjonen bidrar i dette arbeidet. Alt fra regulering og byggesak til bygging av skoler og helsetjenester.

Samarbeidet med Fredrikstad Næringsforening er verdifullt, og må videreføres og styrkes. Bystyret har vedtatt å etablere et nytt næringsforum i Fredrikstad kommune, som en møteplass for kunnskapsdeling, strategisk diskusjon og etablering av felles forståelse for hvordan deltakerne best kan arbeide og samarbeide for å realisere denne næringsplanen.

Kommuneplanens samfunnsdel er basert på FNs mål om miljømessig, samfunnsmessig og økonomisk bærekraft. Denne næringsplanen er også basert på de samme grunnleggende målsettingene. Av de 17 bærekraftsmålene adresserer næringsplanen spesielt (7) ren energi til alle, (8) anstendig arbeid og økonomisk vekst, (9) innovasjon og infrastruktur, (11) bærekraftige byer og samfunn, (12) ansvarlig forbruk og produksjon, (13) stopp klimaendringene og (17) samarbeid for å nå målene.

Fredrikstad kommune styrer mot miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft gjennom en rekke redskaper. Næringsplanen må i likhet med klimaplanen ses som en integrert del av kommunens budsjettprosess. Kommuneplanens samfunnsdel og klimaplanen er også sentrale dokumenter som skal sikre at Fredrikstad bidrar til viktige internasjonale målsetninger om bærekraft og kutt i klimautslipp. Næringsplanen må leses i sammenheng med disse. Ambisjonen om å være en næringsvennlig kommune blir dermed også en ambisjon om å vise konkurransekraft i arbeidet med nye, grønne arbeidsplasser.

I Fredrikstad satser vi særlig på sirkulærøkonomi, kompetanseinsitamenter knyttet til grønn innovasjon i samarbeid med de beste kunnskapsmiljøene og en bærekraftig opplevelsesnæring.

Del 1

NÆRINGSPLAN FOR FREDRIKSTAD KOMMUNE

2021–2025

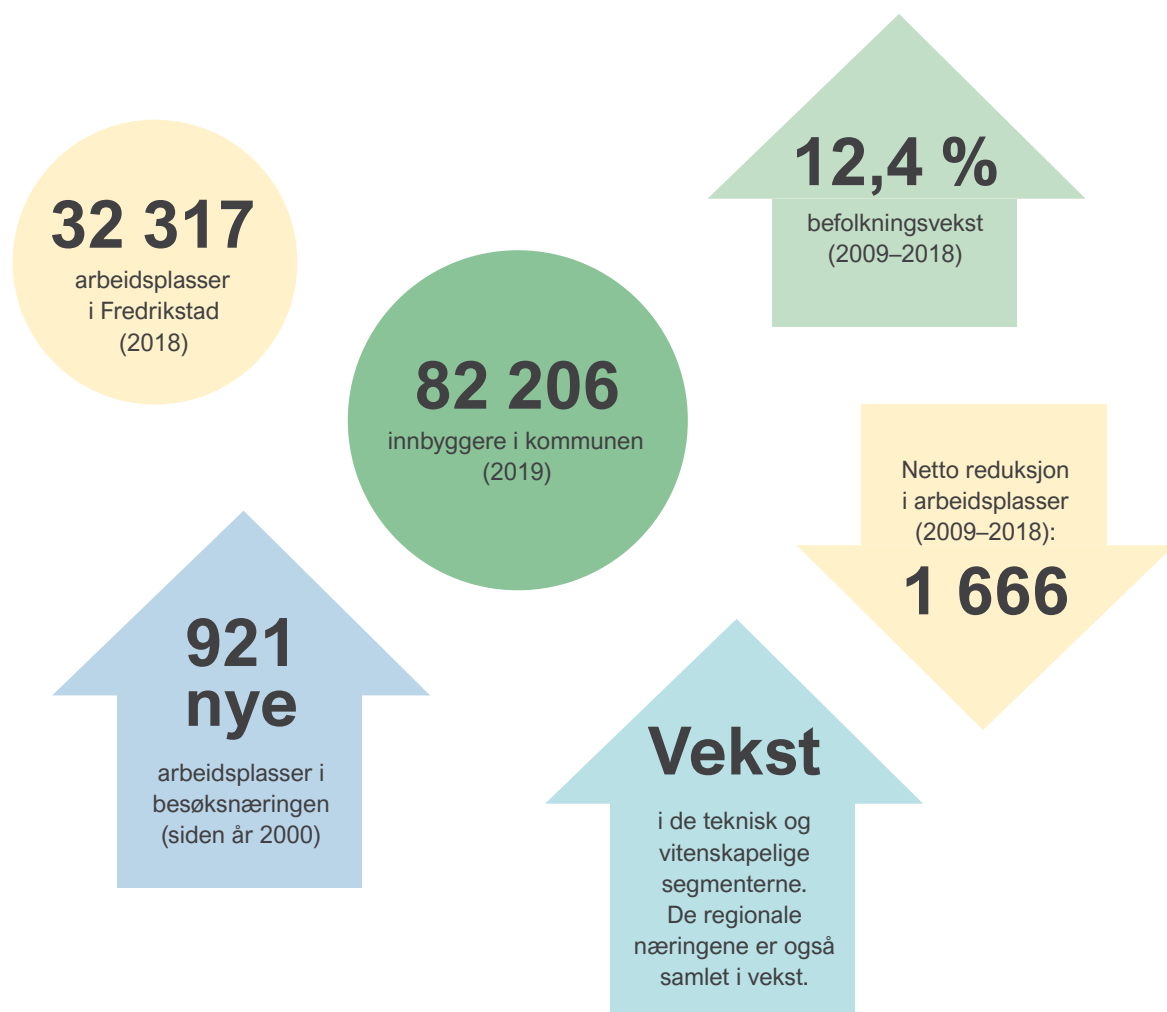
Utfordringsbildet

Hovedmålet for næringsutviklingen i Fredrikstad er formulert slik: *Den relative veksten i antall arbeidsplasser skal være større enn befolkningsveksten.*

I 2018 hadde Fredrikstad 32 317 arbeidsplasser, fordelt på 23 026 i privat sektor og 9 291 i offentlig sektor. I begynnelsen av 2019 bodde det 82 206 innbyggere i kommunen.

Antall arbeidsplasser i Fredrikstad kommune er redusert gjennom de siste 10 årene. Befolkningsveksten i samme periode (2009–2018) har vært på hele 12,4 prosent. Det er derfor ingen tvil om at målsettingen om vekst i antall arbeidsplasser ikke er nådd.

Reduksjonen i antall arbeidsplasser skyldes i stor grad at bedrifter har flyttet ut av kommunen (netto 1 666 arbeidsplasser i perioden 2000–2018), og delvis at bedrifter har lagt ned. Spesielt er antall arbeidsplasser innen tradisjonelle industribedrifter redusert.

Basisnæringen¹ er blitt redusert med 2 334 arbeidsplasser i perioden 2000–2019. I hovedsak skyldes dette reduksjon i verkstedindustrien og i næringsmiddelindustrien. Også arbeidsplasser i annen industri er redusert. Noen bedrifter har lagt ned, men mye skyldes også økt automasjon.

Innen det tekniske og vitenskapelige segmentet er antall arbeidsplasser i vekst. Besøksnæringen er også i vekst, og siden år 2000 har antall arbeidsplasser der vokst fra 4 443 til 5 364. Også de regionale næringene er samlet i vekst. Det er bygg- og anleggsektoren som driver utviklingen. Lokale næringer økte også med ca. 1 100 arbeidsplasser i perioden 2000–2019. Det offentlige er blitt redusert i perioden, hovedsakelig på grunn av flytting av Sykehuset Østfold HF til Kalnes i Sarpsborg.

Det har skjedd en netto utflytting av arbeidsplasser fra Fredrikstad i perioden 2000–2018.

5 159 arbeidsplasser er flyttet ut og 3 493 arbeidsplasser er flyttet inn i kommunen. Dette gir et netto tap på 1 666 arbeidsplasser. Vi ser at bedrifter som flytter ut, øker antall arbeidstakere etter utflytting. Det kan tolkes som at bedriften ikke fant rom for vekst i Fredrikstad, og derfor måtte flytte ut for å få mer plass og mer gunstig beliggenhet. Det er en kjent sak at Fredrikstad kommune en stund har manglet næringsarealer. Dette er i ferd med å endre seg, gjennom rullering av kommuneplanens arealdel.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2010-2019	2010-2019 %	
Anna industri	1 146	1 107	1 027	989	935	953	962	1 053	1 031	927	920	1 108	864	767	728	616	615	633	649	652	-268	-29.13	
Næringsmiddelindustri	2 032	2 062	2 052	1 949	1 809	1 614	1 613	1 604	1 523	1 338	1 333	1 313	1 328	1 298	1 079	994	1 030	1 075	1 030	1 012	-321	-24.08	
Olje og gass	-	-	-	0	0	-	-	-	3	8	13	17	17	16	18	12	15	3	-	-	-	-	
Prosessindustri	970	986	959	948	961	930	928	958	957	879	836	840	758	717	713	679	687	726	723	707	-129	-15.43	
Øvrig verkstedindustri	2 413	2 247	2 047	2 001	2 003	1 906	1 952	2 008	1 952	1 792	1 674	1 754	1 694	1 608	1 570	1 599	1 588	1 593	1 483	1 411	-263	-15.71	
EI-Produksjon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	NaN	
Produksjon av oljeplattformer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	NaN	
Fiske og havbruk	44	46	40	34	32	36	40	32	30	29	32	35	35	31	31	27	21	31	37	39	7	21.88	
Landbruk	260	224	249	277	259	290	297	279	303	307	283	223	229	221	225	212	189	191	192	181	-102	-36.04	
Teknisk/vitenskap	601	681	663	564	535	548	569	583	592	609	654	676	771	785	813	793	794	824	898	972	318	48.62	
Tele og IKT	353	455	328	371	405	485	438	447	456	418	415	406	379	411	468	488	480	478	449	515	100	24.10	
Basis	7 820	7 809	7 366	7 133	6 939	6 763	6 800	6 966	6 847	6 308	6 160	6 372	6 075	5 854	5 645	5 420	5 419	5 554	5 463	5 490	-670	-10.88	
Aktiviteter	499	472	520	563	601	655	676	687	839	922	921	988	1 038	950	995	979	1 006	1 025	1 083	1 070	149	16.18	
Butikkhandel	3 157	3 222	3 310	3 246	3 358	3 428	3 560	3 742	3 768	3 677	3 673	3 626	3 607	3 699	3 712	3 530	3 510	3 485	3 492	3 342	-331	-9.01	
Overnatting	199	226	218	201	186	194	200	292	246	201	179	197	208	153	166	165	179	161	182	182	3	1.68	
Servering	630	666	593	657	655	643	655	657	661	609	672	654	746	749	765	785	807	892	884	971	299	44.49	
Besøk	4 485	4 586	4 646	4 667	4 800	4 920	5 091	5 378	5 514	5 409	5 445	5 465	5 509	5 551	5 638	5 459	5 502	5 563	5 641	5 565	120	2.20	
Agentur og engros	1 532	1 611	1 629	1 608	1 655	1 647	1 833	1 899	1 812	1 789	1 740	1 654	1 658	1 736	1 672	1 581	1 559	1 650	1 614	1 612	-128	-7.76	
Bygg og anlegg	2 334	2 256	2 749	2 487	2 048	2 111	2 437	2 603	2 638	2 632	2 662	2 830	3 045	3 259	3 397	3 011	3 173	3 179	3 208	3 295	633	23.78	
Andre tjenester	746	705	785	760	790	797	808	764	775	648	705	720	730	656	664	738	730	719	821	707	2	0.28	
Finans, eiendom, utleie	754	816	752	690	585	629	678	680	778	710	717	776	692	719	662	626	615	587	585	561	-156	-21.76	
Forretnings tjenester	1 274	1 366	1 485	1 381	1 295	1 209	1 170	1 262	1 363	1 376	1 282	1 383	1 387	1 400	1 507	1 576	1 476	1 480	1 582	1 614	332	25.90	
Transport	1 663	1 597	1 600	1 524	1 576	1 615	1 651	1 722	1 445	1 365	1 307	1 299	1 383	1 474	1 437	1 397	1 230	1 262	1 278	1 288	-99	-7.57	
Helse tjenester	789	850	641	711	722	753	791	868	853	939	982	1 017	1 005	1 038	1 166	1 170	1 255	1 209	1 171	1 200	218	22.20	
Barnehager og undervisning	279	248	536	528	624	668	727	799	811	942	1 032	1 036	1 066	1 057	1 103	1 137	1 137	1 142	1 163	1 213	181	17.54	
Utleie av arbeidskraft	708	537	642	511	559	495	819	817	1 061	675	607	532	906	679	735	611	571	727	500	469	-138	-22.73	
Regional	10 079	9 986	10 799	10 200	9 854	9 924	10 914	11 414	11 536	11 076	11 034	11 247	11 872	12 018	12 343	11 847	11 746	11 955	11 922	11 879	845	7.66	
Privat	22 384	22 381	22 811	22 000	21 593	21 607	22 805	23 758	23 897	22 793	22 639	23 084	23 546	23 423	23 626	22 726	22 667	23 072	23 026	22 934	295	1.30	
Kommune	5 682	5 968	6 077	5 866	6 043	5 909	5 836	5 964	6 105	6 312	6 361	6 365	6 465	6 552	6 371	6 748	6 902	6 973	7 150	7 246	885	13.91	
Fylke	3 320	3 472	589	579	476	487	529	555	556	562	544	569	576	588	582	569	581	563	574	601	57	10.48	
Stat	1 299	1 190	4 071	4 568	4 612	4 681	4 742	4 716	4 674	4 677	4 811	4 833	5 078	4 931	4 852	1 546	1 560	1 567	1 567	1 558	-3 253	-67.82	
Offentlig	10 301	10 630	10 737	11 013	11 131	11 077	11 107	11 107	11 235	11 335	11 551	11 716	11 767	12 119	12 071	11 805	8 863	9 043	9 103	9 291	9 405	-2 311	-19.73
Total	32 685	33 011	33 548	33 013	32 724	32 684	33 912	34 993	35 232	34 344	34 355	34 851	35 685	35 494	35 431	31 989	31 710	32 175	32 317	32 339	-2 016	-5.87	

Figur 1 Antall arbeidsplasser i Fredrikstad kommune

1 Basisnæring er de bedriftene som produserer for et nasjonalt eller internasjonalt marked.

I overkant av 3 prosent av arbeidsstyrken i Fredrikstad er arbeidsledige. Ledigheten er dermed høyere enn landsgjennomsnittet, og det vil være betydningsfullt med en reduksjon. Utfordringen for Fredrikstad, og for regionen generelt, er at en stor del av befolkningen ikke er en del av arbeidsstyrken. Av forskjellige grunner er svært mange helt eller delvis uten arbeidsevne. Dette er en utfordring som handler om mer enn å skape arbeidsplasser. Her snakker vi om større samfunnsmessige utfordringer innen folkehelse. Noe kan påvirkes gjennom tilpassing av arbeidssituasjonen.

Mobiliteten i befolkningen øker. Bedre veier og bedre kollektivtransport gjør at det er lettere å pendle, og folk aksepterer i økende grad å pendle til og fra arbeid. Pendling innenfor bo- og arbeidsmarkedsregionen må anses som naturlig. Pendling ut av regionen, i hovedsak til Oslo, kan ses som et symptom på at det ikke finnes nok attraktive arbeidsplasser i regionen. I 2018 pendlet det 2 293 personer daglig til og fra Oslo. Næringsplanen tar innover seg denne utfordringen og drøfter pendling spesielt i del 2.

Spørsmål som er vurdert i planarbeidet: *Hva påvirker veksten i antall arbeidsplasser?* Svaret på dette er delt opp i fire områder: (1) omdømme, (2) arealer og bygninger, (3) ameniteter og (4) identitet og stedlig kultur.

Uforutsette hendelser

I mars 2020 ble Norge, Fredrikstad og resten av verden rammet av en alvorlig pandemi. Enkelte deler av norsk næringsliv stoppet helt opp.

Foto: Marianne Aune

I 2018 brant Cewex-kvartalet i byen ned. Dette fikk store konsekvenser for næringslivet rundt branntomta i flere måneder. Slike hendelser inngår ikke i noen strategisk plan, men må omfattes av en beredskapsplan. Fredrikstad kommunes beredskapsplan for alvorlige hendelser favner ikke ettervirkningene av koronapandemien, i form av redusert aktivitet og økonomisk tilbakegang.

I del 2 av denne næringsplanen beskrives tiltak som ble utviklet i samarbeid med næringslivet etter utbruddet av covid-19 pandemien i 2020.

Omdømme

Fredrikstad kommune og Fredrikstad Næringsforening har siden 2014 hatt sterkt fokus på hvordan omverdenen oppfatter Fredrikstad som næringsdestinasjon. Gjennom spørreundersøkelser måles utviklingen år for år.

Generelt sett har Fredrikstad et godt omdømme i den norske befolkningen. Byen oppfattes som en attraktiv sommerby. Når det gjelder byen som næringsdestinasjon sitter mange igjen med bildet fra en noe tilbakelagt industriell tid. Programmet «Vekst i Fredrikstad» forsøker å endre denne oppfatningen. Selv om vi kan måle en forsiktig framgang, tar det tid å endre folks oppfatning.

Arealer og bygninger

En del av årsaken til at bedrifter flytter ut av kommunen er at Fredrikstad har manglet attraktive næringsarealer. Når en bedrift opplever suksess og behov for å vokse, har ikke kommunen kunnet tilby passende arealer.

Bedriften har dermed måttet søke seg ut av kommunen. Flyttingen har stort sett skjedd innenfor bo- og arbeidsmarkedsregionen. En del bedrifter søker seg nærmere E6, delvis fordi deres virksomhet er transportrelatert. Også flere kontorbedrifter ønsker enklere parkeringsforhold og kort vei til hovedveiene. Dette har medført flytting fra Fredrikstad til Grålum i Sarpsborg.

Foto: Marianne Aune

Fredrikstad har lite ferdig opparbeidede næringsarealer. Mange oppfatter dagens industriområder som ferdig utbygget. Bedrifter som vokser og trenger mer plass ønsker ikke å gå igjennom langvarige reguleringsprosesser, men søker byggeklare tomter. Dette har vært mangelvare i Fredrikstad over flere år. Selv om det nå er lagt inn nye næringsarealer i kommuneplanens arealdel, vil det ta tid å få arealene opparbeidet. Regulering og opparbeiding koster penger, og tempoet er ofte bestemt av hvor mye finansiell kapital grunneier har.

Gjennom Telemarksforskning får alle kommunene beregnet sin næringsattraktivitet. Fredrikstad kommune har i lengre tid hatt negativ næringsattraktivitet (med unntak av i 2017). Dette skyldes i hovedsak at bedrifter har flyttet ut av kommunen.

Ameniteter

Ameniteter handler om utviklingen av stedlige goder, tilbud og tjenester, slik som tilgang til forretningstjenester, service i kommunen, forskning og utvikling, kompetanseinstitusjoner slik som høgskole og forskningsinstitusjoner, og tilgang til kompetent arbeidskraft.

Det har skjedd mye positivt i Fredrikstad de siste årene. Byen vant i 2017 prisen for Norges mest attraktive by og prisen for Årets sentrum. Antall arbeidsplasser innen forretningsmessig tjenesteyting har økt fra 1 251 til 1 582 i perioden 2000–2018. Ikke en enorm vekst, men en indikasjon på at flere og flere bedrifter etter spør advokattjenester, finanstjenester med videre. «Den lille verdensbyen» Fredrikstad er på rett vei, dog i et noe beskjedent tempo.

Samarbeidet mellom Høgskolen i Østfold, NORSUS (Norsk institutt for bærekraftsforskning, tidligere Østfoldforskning) og Fredrikstad kommune har utviklet seg positivt gjennom flere år. Stadig flere studenter er engasjert i samfunnsmessige problemstillinger og Fredrikstad kommune har støttet NORSUS finansielt i flere prosjekter.

I årene framover vil store infrastrukturprosjekter og transformasjonsprosjekter prege byen og regionen. Dette åpner et mulighetsvindu for bedrifter innen rådgivende ingeniørfag, bygg og anlegg. Utfordringen er å posisjonere seg til de store oppdragene.

Identitet og stedlig kultur

Dette avsnittet handler om nettverk mellom bedrifter, klynger, innovasjonsklima, og samarbeid mellom næringsliv og kommune.

Åpne samfunn, som samarbeider og unner hverandre suksess, har større mulighet for å lykkes enn andre. Telemarksforskning mener å kunne bevise at dersom en kommune skal oppnå suksess, må også nabokommunen oppnå suksess. Dette er altså ikke en kamp hvor den ene vinner og den andre taper. Telemarksforskning

har også vist at tillit mellom aktørene i markedet har stor innvirkning på hvordan man lykkes. Dette er ikke enkelt å måle. Det ligger i luften på mange måter. Man kjenner om man har kommet til et sted hvor samarbeidsånden er god og hvor folk framsnakker og hjelper hverandre. I Fredrikstad ser vi tydelige tegn på at vi er på rett vei.

Fredrikstad Næringsforening har samlet næringslivet og skapt et fellesskap og en optimistisk holdning til fremtiden. Nye nettverk ser dagens lys, slik som Norsk senter for sirkulærøkonomi. Samarbeidet på Øra industriområde er i stadig utvikling. Det skjer mye positivt, både lokalt og regionalt. Samtidig har vi et stykke igjen å gå.

For samfunnet i Fredrikstad, og regionen vi er en del av, er den største utfordringen at relativt få deltar i arbeidslivet. Arbeidsløsheten er ikke dramatisk høy, rundt 3 prosent, men det er mange som av ulike årsaker ikke er i arbeid. Ikke minst gjelder dette unge mennesker. Andre steder i landet er bildet et annet. Det er vanskelig å forklare hvorfor det er slik her hos oss. Det er ikke vesentlig vanskeligere å leve i Søndre Viken enn andre steder. Fagfolk snakker om en sosial arv. Står foreldrene utenfor arbeidslivet, er det større sannsynlighet for at barna også kommer til å gjøre det. En av utfordringene er å bryte denne sosiale arven.

Visjon

Fredrikstad og Søndre Viken er en foretrukket næringsdestinasjon i oslo-regionen, hvor verdiskaping og arbeidsplasser prioriteres. Sysselsettingsveksten skal være større enn befolkningsveksten. Næringslivet er med og tar ansvar for klimabudsjettet.

Kommuneplanen gir følgende føringer for næringsutviklingsarbeidet:

«Å skape i Fredrikstad handler om hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft. Økonomisk bærekraft handler om at næringslivet må ha gode rammevilkår for at det skal kunne utvikles nye næringer og at eksisterende næringer kan vokse. En viktig del av den økonomiske bærekraften er at så mange som mulig er i jobb og kan ta del i arbeidslivet. Samtidig er det avgjørende at de som kan og vil får mulighet til å bidra med sine ressurser i lokalsamfunnet. Kommunens tjenester må også være økonomisk bærekraftige. Det betyr at innbyggerne i større grad må ta ansvar for å mestre eget liv.»

Mål og strategier

Bedrifter ønsker å etablere seg i Fredrikstad og Søndre Viken

Slik gjør vi det:

SIKRE AREALER TIL NYE BEDRIFTER

Gjennom arbeidet med ny arealplan har Fredrikstad kommune fått inn flere nye næringsarealer. Dette først og fremst på Tofteberg og Mouv. Arealplanen legger opp til en økt fortetting av eksisterende næringsarealer.

Nasjonale og regionale føringer krever at man ikke bruker mer areal framover. Kommunen vil derfor stimulere til at grunneiere samarbeider om økt utnyttelse av næringsarealene. Det kan være aktuelt å programmere næringsarealer slik at rett bedrift blir liggende på rett sted. På den måten kan man legge til rette for at det blir satt av plass til nye bedrifter som passer inn i et allerede etablert miljø. Synergier kan høstes. Kommunen må ha en bevisst og proaktiv holdning til å verne matjord. Matjorda er landbrukets grunnlag, kvaliteten på matjorda må hele tiden forvaltes og den må holdes i hevd.

VÆRE EN AKTIV PÅDRIVER FOR NÆRINGSUTVIKLING, OMSTILLING OG GRØNNE ARBEIDSPASSER I NEDRE GLOMMA, SØNDRE VIKEN OG OSLOREGIONEN

Osloregionen er en viktig arena for næringsutvikling. Det er i samarbeid med Oslo kommune og kommunene rundt Oslo at man kan skape større prosjekter som blir synlige både nasjonalt og internasjonalt. Fredrikstad er en aktiv part i utviklingen av Osloregionen og bør i denne sammenheng være pådriver for omstilling, og aktivt legge til rette for framtidens grønne arbeidsplasser.

AKTIVT SØKE ETABLERING AV STATLIGE ARBEIDSPASSER

Kommunen vil intensivere arbeidet med å tiltrekke seg statlige arbeidsplasser. Det handler om å være i tettere dialog med departementer og direktorater, for å synliggjøre kompetanse og nettverk som gjør det attraktivt å legge statlige arbeidsplasser til Fredrikstad.

Vi må velge ut enkelte fagområder som regionen er sterk på. Dette kan være innenfor sirkulærøkonomi og helse. Kommunen vil også være aktiv i et regionalt prosjekt for å øke antall statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser lokalt og regionalt.

Det er attraktivt å drive næringsvirksomhet, og eksisterende bedrifter finner rom for vekst

Slik gjør vi det:

LEGGE TIL RETTE FOR BEDRIFTER SOM ØNSKER Å VOKSE

Kommunen har lagt ned et arbeid i å sikre nye næringsarealer inn i kommuneplanens arealdel. Neste skritt er å utvikle kommunens plantjenester og saksbehandling, slik at grunneierne opplever en effektiv prosess når de detaljregulerer og tilrettelegger, slik at tomtene gjøres byggeklare. Videre vil kommunen initiere og støtte tiltak hvor bedriftene styrker sin konkurransekraft basert på grønn vekst innenfor kommunens klimaambisjoner, og kan lede an i å levere på nasjonale og internasjonale forpliktelser.

Fredrikstad Næringsforening har en satsing på ambisiøse bedrifter, hvor det bygges et nettverk for ledere i bedrifter som har ambisjon om å vokse mer enn 20 prosent per år. Nettverket skal adressere viktige faktorer og faglige emner for vekst, og på den måten stimulere bedriftene i sine prosesser.

Tilleggsnæringer knyttet til gårdsbruk bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser og kommunen må tilrettelegge for vekst og videreutvikling av næring og bygningsmasse. Tiltak som styrker konkurransekraften knyttet til kortreist mat, herunder bedret distribusjon vil vi ønske velkommen.

LEGGE TIL RETTE FOR INFRASTRUKTUR MED GOD KAPASITET SOM VEI, HAVN, JERNBANE, TILGANG TIL FLYPLASS, VANN OG AVLØP OG IOT (INTERNET OF THINGS)

Arbeidet med Bypakke Nedre Glomma er strategisk viktig for å skape bedre rammebetingelser for næringslivet. Det skal bygges veier og ny bro over Glomma. Ny InterCity skal etableres gjennom Fredrikstad, med ny stasjon på Grønli. Dette arbeides det kontinuerlig med. Man opplever at prosessene er vanskelige og tar lang tid. Strategien må være å fortsette å trykke på for å oppnå den infrastrukturen som er planlagt. God infrastruktur er en premissgiver for god og bærekraftig utvikling av besøksnæringen.

Borg Havn IKS er den nest største havnen på Østlandet, og vil trolig bli enda mer sentral for denne landsdelen i tiden som kommer. Med det for øyet kan man forvente sterk økning i trafikken over havnen på Øra. Det politiske trykket for å få til den planlagte utbedringen av innseilingen til Øra må opprettholdes. Behovet for større kapasitet på veien mellom Øra og E6 må synliggjøres i arbeidet med ny riksvei 22. Dette er arbeid som er knyttet til ny nasjonal transportplan (NTP).

Slik gjør vi det:**VIDEREUTVIKLE SAMARBEIDET MED FREDRIKSTAD NÆRINGSFORENING**

Samarbeidet med Fredrikstad Næringsforening har vært verdifullt. Aldri før har dialogen og samarbeidet mellom kommunen og næringslivet vært så godt som nå. Dette må videreføres og styrkes. Dialogen med næringslivet er noe av det viktigste kommunen gjør for å framstå som en næringsaktiv kommune.

Gjennom et nytt næringsforum skal kommunikasjonen intensiveres og bli mer transparent for omverdenen.

Fredrikstad kommunes næringsforum skal være en møteplass for kunnskapsdeling, strategisk diskusjon og etablering av en felles forståelse for hvordan deltakerne best kan arbeide og samarbeide for å møte og håndtere felles utfordringer og målsettinger på næringsområdet, og derigjennom bidra til å realisere denne næringsplanen.

STYRKE SAMARBEIDET OM NÆRINGSUTVIKLING I SØNDRE VIKEN

Fredrikstad kommune deltar i det regionale nærings samarbeidet med kommunene Rakkestad, Sarpsborg, Hvaler, Halden og Aremark. Et kollegium på tolv personer arbeider i dag aktivt for å styrke samarbeidet. Det utarbeides årlige budsjetter og handlingsplaner for samarbeidet. I 2020 vil det bli utarbeidet en strategisk plan for næringsutvikling i regionen. Næringsforeninger og andre samlende virksomheter blir invitert inn i samarbeidet. Dette skal fremme samarbeid framfor konkurranse, og legge til rette for store prosjekter som hver enkelt kommune er for liten til å gjøre alene.

En kommune, et forsknings- og utviklingsmiljø og et næringsliv som sammen stimulerer til nyskaping, innovasjon og entreprenørskap

Slik gjør vi det:**STØTTE OPP OM NÆRINGSKLYNGER SOM ER I POSITIV UTVIKLING OG MILJØER SOM TILTREKKER SEG GRÜNDERE**

Fredrikstad kommune ønsker å bidra til at det bygges varige kompetansemiljøer. Det finnes en rekke spennende næringsklynger og bedriftsnettverk lokalisert i kommunen. Nettverkene er ofte regionale og noen også nasjonale. Kommunen deltar aktivt i flere av nettverkene for å stimulere til vekst, og bidra rent praktisk i det daglige arbeidet gjennom å ta på seg driftsoppgaver. Kommunen stimulerer også nettverkene finansielt ved å støtte opp om søknader til Fredrikstad kommunes smart- og næringsfond.

Fredrikstad kommune observerer at flere spennende start-up- og scale-up-miljøer etablerer seg i byen. Dette har medført at flere gründere har etablert seg. Satsingen på Drivhuset Østfold AS har også medført at studenter ved Høgskolen i Østfold har etablert nye innovative selskaper. Kommunen vil fortsette å støtte opp om denne utviklingen.

Slik gjør vi det:**UTNYTTE POTENSIALET FOR SAMSKAPING I UTVIKLINGEN AV «SMART KOMMUNE»**

Smart City eller Smart By er et internasjonalt byutviklingskonsept. Det skal gjøre byer bedre i stand til å møte endringer i miljø og samfunn på en intelligent og fleksibel måte. Kjerneelementer er miljøfokus, samarbeid om å integrere informasjonsteknologi og bruk av internett på en sikker måte. Målet er å skape en bærekraftig samfunnsutvikling, med en god balanse mellom mennesker, miljø og økonomi.

Fredrikstad kommune ønsker å invitere næringslivet med på denne satsingen. Samtidig som man utvikler gode løsninger for samfunnet, utvikler næringslivet produkter og tjenester som de kan selge i et sterkt voksende marked. Fredrikstad kommune vil derfor benytte en rekke virkemidler, inklusive smart- og næringsfondet, til samskaping mellom kommune og næringsliv.

FOKUS PÅ DET GRØNNE SKIFTET OG SIRKULÆRØKONOMI

Fredrikstad kommune har fokus på bærekraftig utvikling. Arbeidet med miljømessig bærekraft kan kombineres med økonomisk bærekraft. Club of Rome har i sine analyser antydnet at det kan bli 40 000 nye arbeidsplasser innenfor området «det grønne skiftet» i Norge. Det er viktig at regionen får sin andel av dette. Regionen har allerede mange bedrifter som har jobbet lenge med industriell symbiose og sirkulærøkonomi.

Den industrielle symbiosen på Øra, med Norsk senter for sirkulærøkonomi, er spesiell i et nasjonalt perspektiv, og bedrifter som Borregaard i Sarpsborg og Norske Skog i Halden leder også an i det grønne skiftet. Dette er konkurransefortrinn som vi må utnytte. Kommunen vil derfor være en aktiv part som også stimulerer finansielt for at bedriftene kan være i forkant av utviklingen.

STIMULERE TIL DIGITALISERING AV PRODUKTER OG TJENESTER

Kommunen er opptatt av å digitalisere egne produkter og tjenester. I dette arbeidet ønsker man å påvirke leverandørene til å gjøre det samme. Også gjennom Smart Fredrikstad-programmet stimulerer man næringslivet til å finne nye digitale løsninger, som øker tilgjengeligheten på tjenester og reduserer kostnadene.

Sammen med øvrige Østfold-kommuner deltar Fredrikstad kommune i digitaliserings samarbeidet Digi Viken Øst, og Digi Viken er under etablering. Det er utarbeidet digitaliseringsstrategier både nasjonalt, regionalt og i kommunen, som skal ligge til grunn for det videre arbeidet.

STYRKE SAMARBEIDET MELLOM BESØKSNÆRING OG DESTINASJONSUTVIKLING

Besøksnæringen står for mer enn 5.000 arbeidsplasser i Fredrikstad. Det er derfor en viktig, og økende, næring for byen. Samtidig møter næringen store utfordringer, i sterk konkurranse fra utlandet og nettbutikker. Fredrikstad kommune ønsker å styrke besøksnæringen på flere områder.

I desember 2020 vedtok bystyret en arrangementsstrategi for Fredrikstad (PS 170/20) Arrangementsstrategien har som formål å gi en tydelig og omforent forståelse av hvordan Fredrikstad kommune skal arbeide for å best lykkes med å tilrettelegge og bistå arrangører. Målene er at Fredrikstad skal ha en ledende posisjon som arrangementsby i vår region, at Fredrikstad kommune skal være en profesjonell og oppdatert organisasjon som tilrettelegger og bistår arrangører på forutsigbare og effektive måter og at Fredrikstad skal være en gjestmild vertsby for arrangementer som spiller på lag med arrangørene.

Kommunen skal styrke vertskapsplattformen for destinasjonsutvikling, slik at aktørene som selger sine reiselivsprodukter har en felles plattform å markedsføre sine produkter på. Kommunen ønsker også å styrke næringslivet i Gamlebyen, og det etableres nå blant annet en egen sentrumsleder og et lokalsamfunnsutvalg. Kommunen støtter utviklingen av det regionale samarbeidet for besøksnæringen.

Slik gjør vi det:**STYRKE SAMHANDLINGEN MELLOM KOMMUNEN, LOKALT NÆRINGSLIV, HØGSKOLEN I ØSTFOLD OG NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE UNIVERSITET PÅ ÅS (NMBU)**

Fredrikstad kommune ønsker å bidra til økt samhandling med lokale og regionale aktører. Gjennom bruk av utviklingsavtaler vil kommunen stimulere til innovasjon i lokalt næringsliv.

Kontakten med Høgskolen i Østfold stimuleres gjennom to satsinger; (1) Attraktiv studentby og (2) en nærmere kontakt mellom høgskolens og kommunens ledelse.

Gjennom arbeidet med sirkulærøkonomi og biologisk bærekraft styrkes samarbeidet med NORSUS og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Smart- og næringsfondet vil kunne brukes for å stimulere til samarbeid.

Næringslivet og offentlig sektor har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer

Slik gjør vi det:**STYRKE SAMARBEIDET MELLOM DET OFFENTLIGE OG NÆRINGSLIVET FOR Å ETABLERE FLERE LÆRLINGPLASSER**

Dersom Fredrikstad kommune skal nå målet om to lærlingplasser per 1.000 innbyggere betyr det at kommunen skal ha 164 lærlinger i egen organisasjon. Samtidig ønsker kommunen å benytte sin innkjøpsmakt til å kreve at leverandører tar med seg lærlinger i sine leveranser til kommunen.

MOTIVERE UNGDOM TIL Å FULLFØRE VIDEREGÅENDE OPPLÆRING OG TA HØYERE UTDANNING

Mange unge fullfører ikke videregående opplæring, det er størst andel elever som ikke fullfører på yrkesfag og vi har stort og økende behov for faglært arbeidskraft. Det er sammensatte og komplekse årsaker til at elever ikke fullfører videregående skole. For å imøtekomme denne utfordringen må det samarbeides på tvers av kommunesektorer, forvaltningsnivåer og offentlig og privat sektor, slik at ungdommen kan få den rette hjelpen og de rette verktøyene for å kunne fullføre utdanningsløpet. Kommunen ønsker, i samarbeid med næringslivet, å stimulere ungdommen til å ta høyere utdanning, ved å synliggjøre hvilke jobber man kan få og hvordan dette kan bidra til et godt liv. NAV blir også en aktiv part i dette arbeidet.

UTVIKLE ET TRANSPORTSYSTEM SOM GJØR DET LETT Å KOMME TIL OG FRA ARBEIDSPLASSE I SØNDRE VIKEN

I samarbeid med Viken fylkeskommune og nabokommunene vil Fredrikstad kommune utvikle bedre veier og lettere framkommelighet for kollektivtransport. Ikke minst utvikle flere sykkelveier, fordi det er en transportform som også styrker folkehelsen. Arbeidet med mobilitet styrkes ved å ansette dedikerte ressurser, og i samarbeid med bedriftene søke å utvikle gode transporttilbud for ansatte i bedriftene.

Gratis byferge har vist seg å bli en suksess, med cirka 1,4 millioner passasjerer i 2019. Nye anløpssteder testes ut for å koble omland til sentrum. Fergene elektrifiseres for å bli mer miljøvennlige. Det er et ønske at vannveien skal ha en sentral rolle i framtidens transportsystem i Fredrikstad.

Slik gjør vi det:**VIDEREUTVIKLE FREDRIKSTAD SOM STUDENTBY**

Arbeidet med å videreutvikle Fredrikstad som studentby er i godt gjenge. Det er blitt lagt til rette for langt flere studentboliger de siste årene. Fredrikstad kommune samarbeider med Halden kommune og Høgskolen i Østfold om å utvikle begge byene til enda bedre studentbyer. Det vil bli etablert en egen styringsgruppe for dette arbeidet, og utviklingen vil bli overvåket gjennom nasjonale undersøkelser, slik som SHoT-undersøkelsen (Studentenes helse- og trivselsundersøkelse). Högskolan Väst i Trollhättan i Sverige er til inspirasjon for samarbeidet.

Et av tiltakene er å vurdere innføring av en velkomstpakke for studentene, som stimulerer studentene til å melde flytting til kommunen. På denne måten kan kommunen styrke tilbudet overfor studentene, spesielt innen fysisk og psykisk helse.

STYRKE KUNNSKAPEN OM, OG FORMIDLINGEN AV, HVA SOM FINNES AV KOMPETANSEMILJØER I SØNDRE VIKEN

Det at folk ikke kjenner til hvilken kompetanse som finnes lokalt og regionalt skyldes ofte at man ikke klarer å synliggjøre hva som skjer og hvem som står bak. Fredrikstad kommune ønsker å bidra til at denne formidlingen styrkes. Finansielt vil det være mulig å bruke Smart- og næringsfondet til dette.

Bjølstad studentboliger BT5, SIØ

—
240 ferske studentboliger bygd i massivtre midt i sentrum av Fredrikstad, ferdigstilt i 2020.

Foto: Griff Arkitektur/Carlos Rollán

Referanser

1. Lovverk

Det er ikke lovpålagt å ha en næringsplan. Kommunen er ikke tilsynsmyndighet i noen form når det gjelder næringsutvikling. Kommunen kan dog være tilsynsmyndighet i andre situasjoner overfor næringslivet, slik som i regulerings- og byggesaker, miljø og forurensing osv. Arbeidet med næringsutvikling er ikke underlagt noen lovhjemmel.

2. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

De nasjonale forventningene fra 2015 trekker spesielt fram tre hovedtema: Behovet for effektive og gode planprosesser, tidlige avklaringer av mulige konflikter og en god medvirkning, behovet for en bærekraftig areal- og samfunnsutvikling, og behovet for attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder.

Nasjonal næringspolitikk gjenspeiles i stor grad i det oppdraget regjeringen gir til Innovasjon Norge. Oppdraget blir synliggjort i den årlige Innovasjonstalen. I 2017 handlet Innovasjonstalen om radikal innovasjon i offentlig sektor. Arbeidet med næringsplanen vil også ta innover seg disse utfordringene.

Ser man på hvilke offentlige utredninger som regjeringen har bestilt i 2018, så handler disse om (1) NOU2018:2 – Fremtidige kompetansebehov og (2) NOU2018:5 – Kapital i omstillingens tid.

3. Regionale planer og føringer

Fylkesplan «Østfold mot 2050» omtaler mål, delmål og strategier for verdiskaping og kompetanse (side 22), og beskriver regionale strategier for Nedre Glomma (side 60).

Fylkesplanen gir, i likhet med nasjonale føringer, sterke krav til begrenset arealbruk. Planen er også opptatt av at bedriftene ligger på rett sted i forhold til infrastruktur. Planleggingen skal følge det såkalte ABC-prinsippet*.

Fylkesplanen beskriver tre regionale næringsområder i Nedre Glomma: Tofteberg, Omberg/Valle og Rudskogen (Rakkestad kommune). Tofteberg skal benyttes til plasskrevende virksomhet (C-næringer), Omberg/Valle fastholdes for næringer som transporterer gods på bane.

4. Kommunale planer og føringer

Kommunen har en rekke planer som gir føringer og innspill til næringsplanen. Disse er:

- Planstrategi for Fredrikstad kommune 2020–2023, vedtatt av bystyret 18. juni 2020
- Arrangementsstrategi for Fredrikstad, vedtatt av bystyret 10. desember 2020
- Kommuneplanens samfunnsdel – Fredrikstad mot 2030, vedtatt av bystyret 26. april 2018
- Kommuneplanens arealdel 2020–2032, vedtatt av bystyret den 18. juni 2020
- Nåværende næringsplan: Næringsdestinasjon Fredrikstad, Kommunedelplan for næringsutvikling i Fredrikstad 2014–2017
- Evalueringen av nåværende næringsplan
- Strategi for Smart Fredrikstad, vedtatt av bystyret 15. mars 2018
- Kommunedelplan Naturmangfold
- Kommunedelplan Kultur
- *ABC-prinsippet for arbeidsplasslokalisering skal gi mindre bilbruk, sikre tilgjengelighet av næringsvirksomheter og et bedre tettstedsmiljø.
- Kommunedelplan Helse og velferd 2016–2027
 - Anskaffelsesstrategi for Fredrikstad kommune i perioden 2017–2021
 - Plan for internasjonalt samarbeid 2018–2021
 - Plan for mangfold og integrering i Fredrikstad
 - Oppvekstplan – ungdomsrådet; hva ungdom ønsker seg i Fredrikstad

5. Andre referanser

- FNs bærekraftsmål
- Club of Rome, www.clubofrome.org
- Telemarkforskning: Regionale analyser (www.regionaleanalyser.no)

Del 2

NÆRINGSPLAN FOR FREDRIKSTAD KOMMUNE

2021–2025

Innledning

I forbindelse med rullering av Fredrikstad kommunes næringsplan for perioden 2021–2025 er det utarbeidet to dokumenter.

Det første er en kortfattet gjennomgang av visjon, mål og strategier.

Dokument to – dette du nå leser – omtaler forskjellige temaer.

Delvis for å oppdatere deg som leser på hvordan arbeidet med næringsutvikling skjer i kommunen og regionalt, og delvis som et resultat av en rekke medvirkningsprosesser med forskjellige grupperinger.

Denne delen av planen er tenkt å kunne bygges på etterhvert som man jobber med forskjellige nye emner. Den skal også oppdateres etterhvert som arbeidet går sin gang. Denne delen vil derfor være mer dynamisk enn selve strategidokumentet.

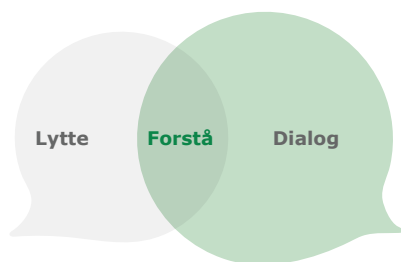
Utviklingen av en næringsaktiv kommune

Det at kommunen framstår som et godt vertskap for næringslivet synes å være en av de viktigste faktorene for å beholde og tiltrekke seg bedrifter. Det er vanskelig å måle om en kommune er næringsvennlig eller næringsaktiv. Næringsvennlighet er en subjektiv oppfatning, som aktørene i næringslivet har. Hvordan vet vi da om vi er på rett vei?

NHO og KS etablerte i 2019 en pris for «god vertskommune for næringslivet». Det er ikke satt konkrete vurderingskriterier til prisen. Blant de store kommunene som ble nominert i 2019, var Arendal, Stavanger og Ringsaker. Begrunnelsen for nominasjonen var svært forskjellig – fra by-utvikling og smartby, via infrastruktur, til dialog med næringslivet. Kriteriene for å være en næringsaktiv kommune er hele tiden situasjonsavhengig. Den endrer seg over tid. Fredrikstad kommune har som mål å bli nominert til denne prisen av næringslivet i Fredrikstad. En nominasjon, og eventuelt en seier, vil gi et tydelig signal om at kommunen er på rett vei.

Hvordan oppnår man så å bli en næringsvennlig kommune?

Det handler om **dialog**. Om **å lytte til** næringslivet. Det **å forstå** næringslivets behov og **synliggjøre** næringsinteressene i alt det kommunen gjør. Mange medarbeidere i kommuneorganisasjonen bidrar i dette arbeidet. Alt fra regulering og byggesak til bygging av skoler og helsetjenester.

Dialogen skal styrkes. Ikke fordi den har vært dårlig, men fordi erfaringene tilsier at økt dialog er det mest effektive virkemiddelet for å skape tillit og forhindre uønskede hendelser.

Kommunen har i bystyret i november 2020 vedtatt å opprette et rådgivende næringsorgan kalt Fredrikstad Næringsforum, hvor næringslivet og academia møter politikere og administrasjon. Forumet skal møtes fire ganger i året, og diskutere strategisk viktige saker for næringsutviklingen.

Kommunen vil også styrke dialogen med Fredrikstad Næringsforening sine nettverks- og kompetansegrupper. Dette for å komme tettere på de som aktivt engasjerer seg i næringsutvikling. NAV er også en viktig ressurs inn i næringsarbeidet, og dialogen med markedsapparatet i NAV skal styrkes.

Et rikt kulturliv er en viktig faktor for å skape en næringsvennlig kommune. Kulturell næring og kulturaktivitet er med på å skape en attraktiv by som kan tiltrekke seg mennesker med unik arbeidskompetanse. Kulturnæring er også en viktig del sett i et innovasjonsperspektiv, og satsing på fagmiljøer innen kulturell næring er således en bidragsyter inn i å utvikle kommunens næringsattraktivitet på flere områder. Effektiv behandling av reguleringsplaner og byggesaker har stått i fokus de seneste årene. Kommunen jobber med å digitalisere byggesaksbehandlingen gjennom programmet eByggesak. Tilsvarende digitalisering vil også skje i reguleringsaker, men arbeidet på nasjonalt plan har ikke kommet like langt.

Kommunen er opptatt av hvordan utbyggere oppfatter «kundereisen» når de er i kontakt med kommunen. Man vil derfor benytte en metode for tjenstedesign for å synliggjøre forbedringsområder og utvikle nye måter å interagere med utbyggerne på.

Ser vi bort fra de store utbyggerne, har enkeltbedrifter ofte ikke særlig kontakt med kommunen. Næringslivet har derfor lite erfaring med kommunal saksbehandling og få kontakter innad i organisasjonen. Næringsverten er en dedikert ressurs i kommunen som hjelper bedriftene i deres kommunikasjon med kommunen. Basert på flere års erfaring fra denne ordningen vil kommunen utarbeide informasjonsmaterieell som gir næringslivet innsyn i lover og regler knyttet til kommunal saksbehandling. Det vil også utvikles digitale løsninger, som nettsider og «kunstig intelligens», som gjør denne informasjonen tilgjengelig.

Fredrikstad kommune oppfatter det som sin rolle å synliggjøre kommunen og regionen som et attraktivt marked for varer og tjenester, arbeid og kapital. Les mer om dette under kapitlet Fredrikstad og regionen som marked. Både nasjonal og internasjonal profilering vil skje gjennom Osloregionen.

Det regionale samarbeidet i Søndre Viken har som formål å styrke synligheten, både nasjonalt og regionalt. Gjennom bruken av nettstedet www.arealguiden.no vil lokale og regionale næringsarealer bli profilert. Prosjektet «Vekst i Fredrikstad», som drives i samarbeid med Fredrikstad Næringsforening, videreføres.

Tilgangen på næringsarealer og bygninger er viktig for å bli oppfattet som en attraktiv næringsdestinasjon. Arbeidet med å utvikle næringsarealer er beskrevet under kapitlet Næringsarealer. Det er et omfattende arbeid som skal gjennomføres for å utvikle nye og eksisterende arealer til velutviklede områder hvor næringslivet opplever synergier med bedriftene rundt. Fredrikstad kommune har etablert et eget eiendomsutviklingselskap, Isegran Eiendom AS, som kan virke som et strategisk verktøy i denne sammenheng.

Fredrikstad kommune er en vesentlig markedsaktør, som kjøper produkter og tjenester for mer enn 1,5 milliarder kroner hvert år. Kommunen mener at man kan benytte denne markedsmakten til å stimulere til innovasjon og vekst innenfor mange områder. Mer om dette er beskrevet i kapitlet om kommunen som markedsaktør.

Sist, men ikke minst, bidrar kommunen med å stimulere til vekst og nyskaping gjennom bruk av smart- og næringsfondet. Kommunen tilbyr også gratis støtte og rådgivning knyttet til næringsutvikling. Kommunen støtter opp om regionale institusjoner som tilbyr rådgivning, slik som Etablererservice og Drivhuset Østfold AS.

Fredrikstad og regionen som marked

Det er viktig å synliggjøre Fredrikstad og regionen som marked for varer og tjenester, arbeid og kapital.

Næringslivet er basert på markeder. Bedrifter selger sine varer og tjenester i markeder. Arbeidskraft og kompetanse gjøres tilgjengelig i et arbeidsmarked og investorer tilbyr sin kapital i et investeringsmarked. Fredrikstad kommune ønsker å synliggjøre byen og regionen som marked for varer og tjenester, arbeid og kapital.

Bedrifter som skal selge sine varer og tjenester i et marked, ønsker blant annet informasjon om kjøpekraft, konkurransesituasjonen, avstander til boområder og kollektivtrafikk. Kommunen bør, i samarbeid med sine regionale partnere, samle data, analysere og gjøre denne informasjonen tilgjengelig.

Hvilke bedrifter som finnes i markedet sier mye om hvilken kompetanse som finnes. Kommunen bør synliggjøre hvor mange som arbeider i regionen og hvilken kompetanse disse har. I samarbeid med NAV vil man kunne si noe om hvilken kompetanse som er ledig på markedet.

Det skal investeres titalls milliarder kroner i infrastruktur i regionen de neste årene. Mulighetsrommet som oppstår i prosjektene Intercity og Bypakka Nedre Glomma kan gi næringslivet store inntekter. I tillegg skal det gjennomføres store byutviklingsprosjekter.

Kommunen kan bidra til å:

- Synliggjøre offentlige innkjøp gjennom innkjøpskonferanser.
- Orienterer om anskaffelsesprosessene, samt gi råd til bedrifter som ønsker å gi tilbud.
- Synliggjøre de store infrastrukturprosjektene.
- Initiere fora hvor forskjellige leverandører kan finne hverandre, for å gå i samarbeid om større leveranser.
- Synliggjøre utbyggingsprosjekter i byene.

Investorer ønsker å motta informasjon om markeder, investeringsobjekter med mer. Kommunen kan bidra med informasjon om innovasjonsmiljøer og satsingsområder. Dette gjennom å holde kontakt med investorer og investeringsfond.

Alle disse tiltakene bør gjennomføres i nært samarbeid med Fredrikstad Næringsforening og øvrige regionale næringsforeninger.

Kommunen som markedsaktør

Hvert år kjøper Fredrikstad kommune varer og tjenester for store summer (mer enn 1,3 milliarder kroner i 2018). Ved å etterspørre de rette produktene og tjenestene kan kommunen stimulere til innovasjon og nyskaping.

Fredrikstad kommune vedtok i 2017 en anskaffelsesstrategi som legger til rette for slike innkjøp, og en rekke eksempler viser hvordan kommunen allerede har påvirket tilbyderne av produkter og tjenester. Strategien er således ikke ny, men arbeidet skal fortsette over tid. Næringsarbeidet har som oppgave å synliggjøre mulighetene overfor næringslivet.

Det er utviklet metodikk for å gjennomføre «innovative» anskaffelser. Kommunen benytter disse verktøyene aktivt. Næringsarbeidet handler om å gjøre metodikken kjent for næringslivet, slik at de kan forstå og dra nytte av mulighetsrommet som åpner seg.

Kommunen har prinsipielt ikke mulighet til å velge lokale/regionale bedrifter bare fordi de er lokalisert i vårt arbeidsmarked. Det er alltid den beste leverandøren som skal vinne et anbud. Det er imidlertid mulig å sette krav til tilbyderne som påvirker det lokale næringslivet positivt. Ofte er det slik at kun de store selskapene klarer å tilfredsstille de formelle kravene en kommune må stille. Kommunen kan imidlertid kreve at de store selskapene allierer seg med ett eller flere mindre lokale selskaper i tilbudet. På denne måten kan mindre selskaper få erfaring og innpass i større offentlige prosjekter.

Fredrikstad kommune har fokus på økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Det betyr at kommunen som markedsaktør vil fokusere på mer enn bare de økonomiske aspektene ved en anskaffelse. Leverandører som kan dokumentere både miljømessig og sosial bærekraft vil ha et fortrinn. Dette innebærer at kommunen kan sette krav til bruk av lærlinger, arbeidskontrakter osv. Denne strategien er allerede innarbeidet, og skal forsterkes i tiden framover.

Foto: Unsplash.com

Regionalt næringsssamarbeid

Ved å samarbeide vil man kunne synliggjøre et større marked samt nyttiggjøre seg av synergier kommunene i mellom.

Fredrikstad kommune inngikk i 2018 et regionalt næringsssamarbeid med kommunene Rakkestad, Sarpsborg og Hvaler. Halden kommune kom med i samarbeidet i 2019, og sammen danner dette Søndre Viken næringsregion. I mars 2021 vedtok kommunestyret i Rakkestad at de skulle tre ut av Søndre Viken regionråd. De er dermed ikke lenger en del av det regionale næringsssamarbeidet i Søndre Viken. Aremark kommune har et tett samarbeid med Halden kommune på næringsutvikling. Aremark kommune deltar derfor i det regionale næringsssamarbeidet i Søndre Viken.

SØNDRE VIKEN NÆRINGSREGION

Målet er å utvikle Søndre Viken til den mest attraktive og konkurransedyktige næringsdestinasjonen i Osloregionen. Tanken er at «sammen er vi sterkere enn hver for oss». I dag representerer Søndre Viken 183 000 innbyggere, hvilket er mer enn halvparten av Østfolds befolkning.

Ved å samarbeide vil man kunne synliggjøre et større marked, samt nyttiggjøre seg av synergier eller stordriftsfordeler kommunene i mellom. I samarbeidets ånd bør man kunne redusere både kostnader og annen ressursbruk.

I vedtektene heter det at man skal:

- Styrke regionens omdømme innen næringsutvikling.
- Samarbeide om næringsetableringer og utvikling av næringsarealer.
- Samarbeide om klyngeutvikling (sirkulærøkonomi, smart energi, marine næringer m.fl.).
- Styrke kommunikasjonen og samhandlingen med næringslivet internt i regionen og eksternt.
- Styrke samhandlingen i Osloregionen.

Hvert år utarbeides det en handlingsplan for det regionale samarbeidet.

I 2018 inneholdt denne følgende punkter:

- Lage en strategi og en plan for kommunikasjonsarbeid.
- Lage en felles regional rapport som belyser utviklingen i arbeidet.
- Samarbeid med regionens næringsforeninger.
- Lage en felles strategi for utvikling av regionale næringsarealer.
- Dele på ressurser og kompetanse.
- Innføre en digital plattform for samarbeidet (en prosjektportal).
- Innføre arealguiden.no for å synliggjøre regionale næringsarealer.

Foto: Walter Schoeffthaler

Regionrådet
Nedre Glomma

Samarbeidet er organisert gjennom Regionrådet Nedre Glomma samt Halden kommune. Fredrikstad kommune vil i perioden 2020–2024 være vertskommune for Regionrådet Nedre Glomma og Søndre Viken næringsregion.

Greater Stavanger

Det ligger et stort potensiale i det regionale samarbeidet. Andre regioner gjør tilsvarende, og noen av de sterkeste næringsregionene har gjort dette i årevis. Eksempelvis har 16 kommuner og Rogaland fylkeskommune dannet partnerskapet Greater Stavanger. Organisasjonen har bygget opp en sterk kompetanse og har kapasitet til å ta på seg større oppgaver. Det er for tiden ingen planer om å organisere seg slik som Greater Stavanger har gjort, men det er viktig å lære av de beste.

Partnerskap for
næringsutvikling
i Østfold

Fredrikstad kommune er også engasjert i Partnerskap for næringsutvikling i Østfold. Her er Østfold fylkeskommune initiativtaker. Samarbeidet har startet opp en rekke fyrstårnprosjekter – deriblant samarbeidet om å få flere statlige arbeidsplasser til regionen.

Oslo Brand
Partner Arena

Fredrikstad kommune er også en del av Oslo Brand Partner Arena (www.osloregionen.no). Dette er et samarbeid om internasjonal profilering av Osloregionen (inklusive Oslo). Formannskapet i Fredrikstad har besluttet at all internasjonal profilering av byen skal skje gjennom Osloregionen.

Ved hvert kommunevalg tar en av kommunene i Nedre Glomma ansvaret for arbeidet overfor Osloregionen. Fredrikstad kommune har dette ansvaret i perioden 2020–2024.

Nasjonalt og internasjonalt næringsarbeid

For å fremme næringslivet og mulighetene for næring i Fredrikstad må man arbeide både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Kommunens visjon om Fredrikstad som den lille verdensbyen gir retning for planarbeidet i kommunen. For næringsutvikling vil dette si at man må ha lokalt og nært fokus og kunnskap om hva kommunen og kommunens næringsliv kan tilby, men samtidig holde på en større (global) visjon og ambisjon.

Målet for nasjonalt og internasjonalt næringsarbeid er å bidra til arbeidet med å:

- Styrke kommunens og næringslivets renomme og attraktivitet gjennom å synliggjøre kompetansen og styrken i næringslivet i Fredrikstad.
- Øke antall næringsvirksomheter i Fredrikstad gjennom å synliggjøre fordelene med å etablere næring i Fredrikstad.

Fra kommuneplanens tema «Å skape i Fredrikstad», med relevans for nasjonalt og internasjonalt næringsarbeid, er det under «Slik gjør vi det» listet følgende tiltak og innsatsfelt med relevans her:

- Være en pådriver for næringsutvikling som en del av Osloregionen.
- Styrke samarbeidet om næringsutvikling i Nedre Glomma.
- Styrke samarbeidet mellom besøksnæring og destinasjonsutvikling.
- Styrke samhandlingen mellom kommunen, lokalt næringsliv, Høgskolen i Østfold og NMBU.
- Styrke kunnskapen om, og formidlingen av, hva som finnes av kompetansemiljøer i Nedre Glomma.

Arbeidet med å fremme næringslivet og mulighetene for næring i Fredrikstad har et lokalt, et nasjonalt/regionalt og et internasjonalt perspektiv. Disse henger sammen, men formål, budskap og målgrupper vil variere og det samme vil kommunikasjonskanaler.

Strategier og tiltak lokalt

Kommunen jobber tett sammen med, og støtter Fredrikstad Næringsforening i prosjektet Vekst i Fredrikstad. Prosjektet fokuserer på å profilere Fredrikstads næringsliv samt bidra til økt kompetanse innen næringslivet lokalt.

Selv om hovedfokus er å øke Fredrikstad kommunes næringsattraktivitet utover kommunegrensen er det et stort element av 'indremedisin' i prosjektet. Både ved å øke kunnskapen om egen styrke internt i næringslivet (jf. næringslivssaker i lokale media) samt øke kompetansen i lokale bedrifter. Dette bidrar også til å fremme vekstambisjonene. Kommunen ønsker å bidra videre til dette arbeidet i planperioden. Virksomhet næringsutvikling i Seksjon for kultur, miljø og utvikling

deltar i, og har sekretariatsfunksjon for lokale næringsnettverk, som Borg plastnett, Norsk Senter for sirkulærøkonomi, Øra miljøutvalg osv. Slike samarbeid styrker næringslivet lokalt gjennom å bidra til kunnskapsutveksling og kompetansebygging. Virksomhet næringsutvikling vil bidra videre til å styrke slike nettverk gjennom å støtte oppstart av slike initiativ fra næringslivet, delta med interne ressurser der det vurderes som riktig samt fremme disse nettverkene i de fora der virksomhet næringsutvikling deltar.

Som ledd i realiseringen av den forrige næringsplanen ansatte kommunen en egen næringsvert som bindeledd mellom det lokale næringslivet og kommunen. Dette for å styrke samspillet mellom næringsliv og kommune. I det videre arbeidet med å styrke dette samspillet vil det framover være fokus på å utvikle kommunen som næringsvennlig kommune. Som ledd i dette ønsker virksomhet næring å iverksette et prosjekt for å forstå kunde/næringslivsreisen internt i kommunen, identifisere svake punkter og avbøte disse.

Strategier og tiltak nasjonalt og internasjonalt

Næringslivet ser ingen kommunegrenser. Selv om vi med rette er stolte av våre Fredrikstadbedrifter, er realiteten slik at disse lever og samvirker med et samfunn og næringsliv som ikke er begrenset av kommunegrenser. Deres ansatte bor gjerne i andre kommuner, eller de har kunder og leverandører over hele landet og verden.

Bedrifter som skal etablere seg, eller som ser etter muligheter til å vokse, lar seg ikke begrense av kommunale grenser når de velger sin plassering. På samme måte vil gjerne næringslivet se regioner og større områder under ett når de vurderer muligheter for etablering. Dette er også grunnen til at Fredrikstad har inngått samarbeid med Hvaler, Sarpsborg, Rakkestad og Halden om næringsutvikling. På samme måte deltar Fredrikstad kommune i Osloregion-samarbeidet, og bidrar også økonomisk til Oslo Brand Partner Alliance med tanke på internasjonal profilering.

Under beslutningen om et nærings samarbeid mellom kommunen i Søndre Viken ligger en erkjennelse av at denne regionen fungerer som ett felles arbeids- og boligmarked. Det er gjennom et regionalt samarbeid at man har gjennomslagskraft, marked, og en kompetanse og næringspool som gjør regionen interessant; mer enn det hver kommune er for seg selv i en nasjonal og internasjonal sammenheng. Med etablering av Viken som ny fylkeskommune er det også en erkjennelse av behovet for en regional posisjonering for å få synlighet i denne konstellasjonen. Bystyret har vedtatt at internasjonal profilering skal skje gjennom Osloregion-samarbeidet.

Regionsamarbeidet er i ferd med å lansere en kommunikasjonsstrategi, og en egen kommunikasjonskanal. I kommunikasjonsstrategien ligger et forslag om å kalle samarbeidet Søndre Viken, med en egen visuell profil. Videre skal det legges ut informasjon om næringsarealer i regionen på Arealguiden (www.arealguiden.no).

Samarbeidet om næringsutvikling i Søndre Viken vil utover dette fokusere på å etablere samarbeidsprosjekter der det er naturlig, og samordne interne ressurser og kompetanse. Som ledd i dette har Hvaler fått et spesielt ansvar for marine næringer, og jobber deriblant med å få kartlagt mulighetene for kystområdene i regionen, mens Fredrikstad har tatt på seg en lederrolle for sirkulærøkonomi.

Vi ønsker å utvide dette til å omfatte flere utviklingsområder, samt også å innarbeide Søndre Viken som et begrep nasjonalt, og gjennom Osloregion-samarbeidet også ta en posisjon internasjonalt. Jo sterkere og dominerende Søndre Viken er i Osloregion-samarbeidet, jo sterkere står vi dermed også internasjonalt. Besøksnæringen har gjennom Visit Fredrikstad og Hvaler tatt posisjon i Viken ved å bidra til opprettelsen av Destinasjonsforum Viken.

Gjennom Osloregion-samarbeidet har virksomhet næringsutvikling også blitt bedt om å ta en lederrolle innen sirkulærøkonomien på vegne av Osloregionen, og er i ferd med å kartlegge de relevante miljøene her.

Næringsarealer

Det er viktig å intensivere bruken av eksisterende næringsareal samt utnytte nye arealer optimalt.

En av hovedutfordringene for Fredrikstad kommune er at det ikke finnes nok ledige næringsarealer. Lokale bedrifter som vokser og trenger mer plass har søkt seg ut av kommunen. Statistikken viser at bedrifter som har flyttet ut av Fredrikstad har hatt vekst umiddelbart etter at de flyttet ut¹. Det tolkes som at flyttingen var nødvendig for videre vekst.

Nye bedrifter som trenger arealer finner heller ikke plass i kommunen. Etterspørselen etter arealer er stor. Spesielt areal som er lokalisert nærme havn eller E6. Gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel etableres det nå flere nye næringsarealer. En viktig oppgave er å gjøre disse arealene raskt tilgjengelige for bedrifter.

Både i nasjonale føringer og i Fylkesplanen uttrykkes det tydelig at bruk av nye arealer skal minimeres. Det betyr at det er viktig å intensivere bruken av eksisterende næringsareal samt utnytte nye arealer optimalt. Kommunen vil derfor ta initiativ til et arbeid som øker utnyttelsen av eksisterende næringsarealer.

Fredrikstad kan lett bruke opp sine næringsarealer til arealkrevende virksomheter som ikke bidrar med tilsvarende antall arbeidsplasser. Gjennom havnen blir mye areal brukt til lagring. Det er ønskelig å tiltrekke seg bedrifter som bearbeider produkter og på den måten bidrar med flere kompetansearbeidsplasser. Satsingen på sirkulærøkonomi, hvor man gjenvinner materialer og energi, er en spennende satsing som kan gi store gevinster. Man skal imidlertid være oppmerksom på at man kan bli sittende igjen med lite verdiskaping og store miljøutfordringer om arealene kun benyttes til lagring og prosessering. Bransjen må stimuleres til å løfte seg opp i verdikjeden og utvikle verdifulle produkter basert på høy kompetanse.

1 Telemarksforskning 2019 (TF-rapport nr 488) Bedrifter som flytter – betydningen for regional utvikling og attraktivitet

Hvordan næringsarealer utvikles er avhengig av grunneier, dennes forretningsidé og finansielle evner. Hvis grunneier utvikler eiendom med tanke på salg eller utleie av eiendom, har man en aktiv aktør i markedet. Grunneieren regulerer området på eget initiativ, gjør tomter byggeklare, skiller de ut og danner aksjeselskaper for hver enkelt tomt. På denne måten kan en bedrift overta eiendommen ved å kjøpe selskapet som er knyttet til tomten. En slik utvikling krever mye kapital. GG Gruppen kommer til å utvikle Tofteberg (nå kalt Viken park) på denne måten. Svinesundparken i Halden og til dels Rudskogen i Rakkestad er andre eksempler på hvordan grunneiere utvikler næringseiendommer.

Viken Park (Tofteberg)

I Fredrikstad er mange grunneiere passive aktører. De sitter på uregulerte områder. Er du en bedrift som skal flytte og søker nye arealer, står valget mellom å bygge umiddelbart på en ferdig utviklet tomt, eller å kjøpe en uregulert tomt for å starte en ofte usikker reguleringsprosess. Valget faller ofte på å kjøpe en ferdig opparbeidet tomt. Fredrikstad er dårlig posisjonert i denne konkurransen selv om det er lagt inn nye næringsarealer i kommuneplanens arealdel.

Basert på dette er det viktig at kommunen er i dialog med grunneierne og får til en utvikling og programmering av næringsarealer. Gjennom en programmering av næringsarealer kan man påse at bedrifter som har nytte av hverandre er lokalisert i nærheten av hverandre. En slik industriell symbiose gir positive synergier for alle og stimulerer også til innovasjon. På Øra industriområde har man kommet langt i denne symbiosen. Kommunen ønsker derfor å stimulere grunneierne til å velge rett bedrift på rett sted.

Kommunen introduserer også verktøyet <http://arealguiden.no> som er et verktøy for å synliggjøre næringsarealer og gjøre det lettere for næringslivet å finne attraktive områder.

Pendlere

Hver dag reiser verdifull kompetanse ut av kommunen / regionen. Kompetanse som kunne ha bidratt til verdiskaping lokalt, og til å skape flere arbeidsplasser.

I 2017 pendlet det ca. 14 000 personer ut av Fredrikstad kommune og ca. 9 000 inn i kommunen hver dag. De aller fleste pendler mellom byer i Østfold. 2 200 personer pendlet fra Fredrikstad til Oslo og 450 personer pendlet fra Oslo til Fredrikstad.

37,6 prosent av de som har arbeid og bor i Fredrikstad, arbeider i en annen kommune. **6 400 personer** bor i Fredrikstad og jobber i Sarpsborg. Det er med andre ord stor markedsintegrasjon i Østfold. Mobiliteten i befolkningen er stor.

Det er mange grunner til at folk pendler til og fra jobb eller studier. Man har kanskje en type jobb som ikke finnes lokalt og som det ikke er mulig å etablere i kommunen. Også de som studerer innen spesielle fagområder må søke ut.

Pendling skaper naturlig nok et trafikkarbeid som kan virke belastende på miljøet. Det bygges imidlertid veier og jernbane for nettopp å muliggjøre en økt reisevirksomhet. Det er ikke et mål å få alle til å jobbe lokalt/regionalt, men det er et mål å skape arbeidsplasser til de som ønsker å jobbe her. Det er positivt at pendlere som jobber utenfor regionen bor i kommunen. De skatter til sin hjemkommune og bidrar således økonomisk til lokalsamfunnet. Det motsatte, at folk bor i en annen kommune og pendler til Fredrikstad for å jobbe, er mer uheldig. Derfor bør det være et mål å påse at det er enkelt å bo i Fredrikstad/Søndre Viken, og å jobbe eller studere andre steder.

Det er mange som er på reise, men som ikke kan regnes som pendlere. Mange er på forretningsreise og trenger god kommunikasjon mellom hjem og reisemål.

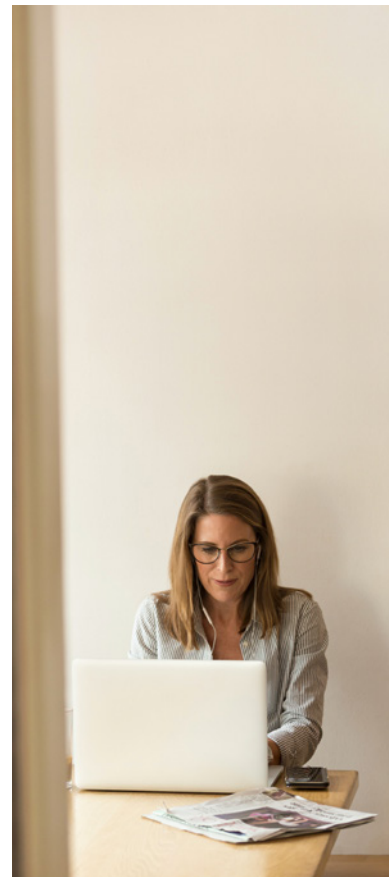
Mange er opptatt av den «**hjerneflukten**» som skjer ut av Fredrikstad. Hver dag reiser verdifull kompetanse ut av kommunen/regionen. Kompetanse som kunne ha bidratt til verdiskaping lokalt og til å skape flere arbeidsplasser.

Kommunen ønsker å komme i dialog med pendlere for å høre om det noe man kan gjøre for at deres kompetanse kan benyttes lokal eller regionalt. Ideelt sett ville arbeidsmarkedet påsett at fordelingen av jobber er optimal. Det er imidlertid mulig at markedet ikke er optimalt og at man trenger å bidra med informasjon om lokale forhold og synliggjøre alternativer for pendlere som gjør at de kan velge å jobbe her.

Det er ikke vanskelig å forstå at pendling kan være slitsomt, tar mye tid og er kostbart. Hvis vi ser bort ifra den lokale pendlingen innenfor vårt felles bo- og arbeidsmarkedet, så jobber folk i hovedsak i Oslo. Der er lønnsnivået høyere enn her i Fredrikstad. Det er derfor rasjonelt å tenke seg at pendlere er villige til å bruke tid og krefter på reise fordi det følger en økonomisk gevinst med pendlingen. Oslo tilbyr også et større arbeidsmarked hvor jobbtilbudet er større. Mange ønsker nok derfor å benytte seg av dette jobbmarkedet for egen utviklings skyld. **Er det slik at mange som pendler egentlig ønsker å jobbe i Fredrikstad?** Det ønsker kommunen å finne ut gjennom kontinuerlig dialog med pendlerne.

Måten folk arbeider på endres. Det er mer bruk av hjemmekontor og bruken av videomøter øker. Flere ønsker å sitte sammen med andre i et stimulerende miljø når de ikke er på den faste arbeidsplassen. Co-working (kontorfellesskap) er et tilbud pendlerne kanskje ønsker å få mer kunnskap om. Sammen med Blender Collective SA, Co-working International og andre aktører i bransjen kan Fredrikstad kommune være med på å synliggjøre slike alternative arbeidsformer i kommunen.

Vi trenger å komme i kontakt med pendlerne for å høre deres synspunkter. Det er en prosess som vil ta tid og kreve kontinuerlig dialog. Næringsarbeidet vil derfor legge opp til dialogmøter med pendlerne 1–2 ganger i året.

Gründere

Vi må tilrettelegge for at flere gründere kan starte sin egen bedrift.

Mange unge kreative mennesker, helt fra barneskolen, ønsker å utvikle sine egne idéer og etterhvert starte sin egen bedrift. I Fredrikstad finnes det mange muligheter.

Ungt Entreprenørskap tilbyr grunnskolen og videregående skole undervisning og arrangementer hvor elevene kan etablere sin egen bedrift. Det konkurreres på mange nivåer, både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. De som går videre til studier ved Høgskolen i Østfold vil kunne etablere egen studentbedrift. Det finnes en egen linje – Innovasjon og prosjektledelse – som gir inngående kunnskaper om hvordan man etablerer egen virksomhet. Skulle man ønske å virkeliggjøre drømmene sine og etablere et «ordentlig» selskap, så tilbyr Drivhuset Østfold AS gratis lokaler og veiledning til de som ønsker. Drivhuset Østfold AS er eid av Høgskolen i Østfold og kommunene Fredrikstad og Halden. Selskapet har tett samarbeid med tilsvarende miljøer i Sverige.

Smidi SB fra Høgskolen i Østfold deltar i NM for Studentbedrifter 2021. De går på Innovasjon og prosjektledelse, og tilbyr en berøringsfri spritdispenser i et delikat design. Foto: Ungt Entreprenørskap.

Blender Collective SA er et samvirkeforetak for både oppstartsbedrifter (start-ups) og de som har kommet litt videre og skal vokse (scale-ups). Her kan man også komme i kontakt med investorer som eventuelt kan være med på å finansiere forretningsidéen. Flere slike co-working fellesskap er etablert i Fredrikstad. Visit Fredrikstad og Hvaler AS gir nye og etablerte bedrifter innen besøksnæring bistand med produktutvikling og profilering, og gir de et nettverk.

Fredrikstad Næringsforening (FNF) har en egen gruppe for medlemmer som de kaller «Ung». Ung er til for at unge kreative mennesker skal kunne møtes, bli kjent og lære av hverandre. FNF tilbyr også de unge å etablere nettverk med erfarne forretningsfolk i foreningen, og bidrar således med erfaringsutveksling og kontakter.

Ønsker man å etablere egen virksomhet i Fredrikstad i dag uten å være knyttet til videregående skole eller høyskole, finnes det mange muligheter for hjelp. Generelt sett er «Etablererservice» en gratis tjeneste som alle kan benytte. Her får du etablererkurs og de hjelper deg med å søke midler fra Innovasjon Norge. Innovasjon Norge tilbyr også gratis konsultasjoner og bidrar med markedsavklaringspenger som det første skrittet til en oppstart. Det finnes mentorordninger som de unge kan hekte seg på.

Østfold og Follo Nyskapingfond kan bidra med aksjekapital og går inn i styret i selskapet for å hjelpe til med utviklingen. Østfold Næringshage AS tilbyr veiledning, lokaler og kan også bidra finansielt gjennom midler fra SIVA.

Fredrikstad kommune har valgt å støtte regionale tilbud istedenfor å etablere konkurrerende virksomhet. Det er viktig å støtte miljøer som kan vokse seg sterke og som ikke «vanner ut» satsingen på mange små lokasjoner. Derfor ser Fredrikstad kommune på Smart Innovation Norway i Halden som en regional ressurs, som kan hjelpe de mer ambisiøse gründerne videre. Spesielt de som benytter seg av avansert digital teknologi. Smart Innovation Norway arrangerer intensive kurs hvor man jobber med forretningsideen og en inkubator hvor bedriften kan gjøre seg klar for investorer og vokse seg større.

De unge

Lokalt næringsliv skal framstå som interessant for unge, og man bør legge til rette for at unge kreative mennesker kan starte opp sin egen bedrift.

En undersøkelse utført av Apeland AS, for det regionale næringsssamarbeidet i Østfold, viser at 1 av 3 unge ønsker sterkt å jobbe i Østfold, men kun 1 av 20 unge ser spennende jobbmuligheter her². Se også Figur 1.

Vi må anta at dette også gjelder for Fredrikstad kommune og Nedre Glomma. Planarbeidet bør vurdere denne problemstillingen og foreslå eventuelle tiltak for å synliggjøre attraksjonen i næringslivet lokalt og regionalt overfor ungdom.

Kommunen inviterte til et dialogmøte med ulike representanter for de unge, hvor flere problemstillinger ble diskutert knyttet til dette temaet.

² Østfold fylkes omdømme som næringsregion. Ole Christian Apeland, Apeland 25. april 2017. Kilde: <https://docplayer.me/5487797-Ostfold-fylkes-omdomme-som-naeringsregion-ole-christian-apeland-apeland-25-april-2017.html>, side 45.

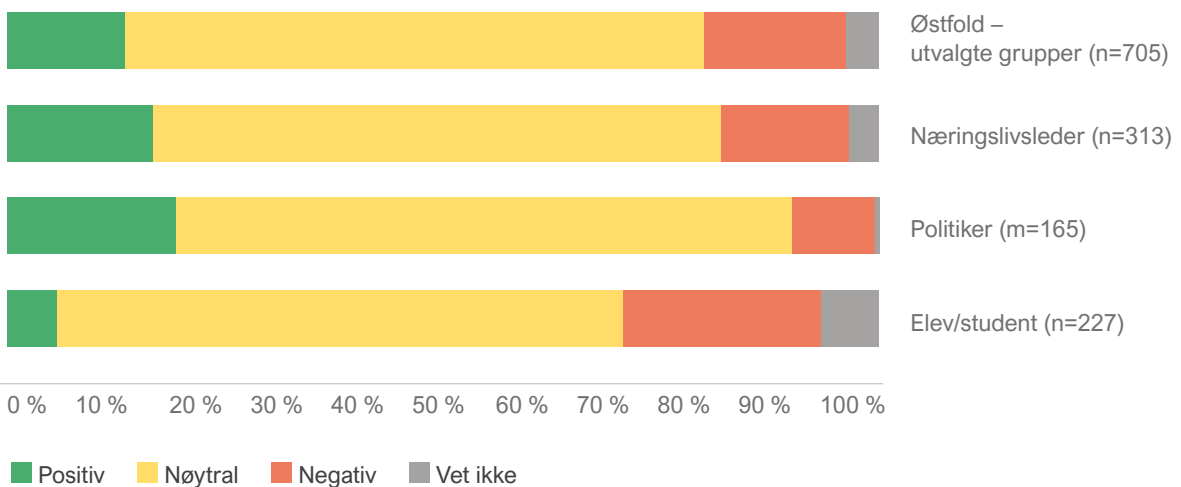
Foto: Unsplash.com

Hva bør Fredrikstad kommune gjøre for unge kreative mennesker som ønsker å starte opp egen bedrift?

Kommunen bør bidra til at det blir opprettet fysiske møteplasser for unge i sentrum av byen. Dette kunne være fysiske lokaler hvor det kan tilrettelegges for ulike aktiviteter. Kommunen behøver ikke nødvendigvis gjøre dette selv, men kan engasjere andre (for eksempel Blender Collective, Drivhuset eller andre) ressurser i byen til å tilrettelegge for slike møteplasser. Her kan man blant annet vise fram spennende teknologi, koordinere aktiviteter mellom private aktører, og sørge for at de rette personene treffer hverandre. Man kan arrangere «Hackatons», eller «Innovasjonscamp», hvor man samler «gode hoder» som kan bryne seg på en oppgave fra for eksempel ordfører om overordnede samfunnsutfordringer. Et slikt samarbeidsforum kunne for eksempel møtes 2–3 ganger i året. Blender Collective, Drivhuset, Fredrikstad Næringsforening eller Ungt Entreprenørskap kan skape en sammenkomst mellom studenter/ elever og næringsliv.

En annen mulighet er å få entreprenørskap sterkere opp på agendaen. Kommunen kan også bruke sin innkjøpsmakt (via innovative anskaffelser/innkjøp) til å målrette noen anskaffelser for unge.

I Østfold kan jeg velge mellom flere spennende jobbmuligheter:

Figur 1 De unge tror ikke at det er spennende jobbmuligheter i Østfold

Hva bør Fredrikstad kommune gjøre for at lokalt arbeidsliv skal framstå som interessant for unge?

Et viktig grep i denne sammenhengen er å få en tettere kontakt mellom de unge og bedriftene. Ofte vil skolen her være en egnet arena. Hvordan man får dette til vil nok være forskjellig avhengig av hvor man er i utdanningsløpet (barneskole, ungdomsskole, videregående, høyskole/universitet), men det kan ha sitt utgangspunkt i prosjekter som for eksempel «Elevbedrift». Her vil det være naturlig at man snakker om entreprenørskap, forretningsmodeller, nettverk og samarbeid. En kobling mellom det teoretiske og praktiske vil også være viktig og det kan man få til ved at bedrifter kommer og forteller om sin bedrift, hva det er de produserer, hvordan de ser på framtiden, hva det er de ser etter hos potensielle nye arbeidstakere, hva slags kunnskap det er viktig å ha osv. En mentorordning vil kunne bidra til en tettere kontakt mellom skole og næringsliv. Dette kan bygge opp tilliten hos de unge om at det er fullt mulig å starte opp egen bedrift, dvs. trigge «gründer-genet». Kanskje kunne det brukes støtte fra Fredrikstad kommunes smart- og næringsfond til å leie inn mentorer for unge gründere.

Gjennom programmet «Vekst i Fredrikstad» (et samarbeid mellom Fredrikstad Næringsforening og Fredrikstad kommune) er det jobbet mye med å løfte fram lokale bedrifter for eksempel gjennom avisartikler. Dette har vist seg som interessant mediestoff for mange lesere.

Besøksnæringen er de unges viktigste og største arbeidsgiver. Næringen, og da særlig hotell- og restaurant, gir de unge verdifull arbeidserfaring i studietiden, og gir også gode muligheter for vekst og videre karrierevei.

Arbeidskraft og kompetanse

Store endringer i omverdenen endrer næringslivets og det offentliges kompetansebehov.

Store endringer i omverdenen endrer næringslivets og det offentliges kompetansebehov. Underleverandører til større industribedrifter sliter med å imøtekomme de nye kravene som settes til digitalisering, innovasjon og nye produksjonsmetoder. Det er også slik at flere bedrifter ikke får tak i den kompetansen de ønsker. Utviklingen ser ut til å gå i retning av behov for et bredere sett av kompetanse³. Evnen til å erverve ny kompetanse blir viktigere, og det kan bli større behov for dybdeforståelse og kritisk refleksjon. Arbeidstakere må kunne håndtere et mer teknologiintensivt arbeids- og samfunnsliv, med store krav til omstilling og livslang læring.

I Fylkeskommunens plan «Regional kompetanseplan mot 2050 – Østfold fylkeskommune» beskrives de mest sannsynlige utviklingstrekkene og behovene i vår nærmeste framtid. I Statistisk sentralbyrå (SSB) sine framskrivninger mot 2030 kan man lese at en stadig mindre andel av etterspørselen vil rette seg mot arbeidskraft som ikke har fullført videregående skole. Det vil derimot være økt etterspørsel etter arbeidskraft fra yrkesfaglige studieretninger på videregående skole. En viktig del

3 Framtidige kompetansebehov II, Norges offentlige utredninger 2019: 2

av løsningen ligger dermed i å øke antallet som gjennomfører det de påbegynner, noe som også betyr å tilby lærlingplasser til flere. Av de elevene som starter en yrkesfaglig utdanning, er det også mange som ender med studiekompetanse framfor fagbrev eller svennebrev.

SSBs framskrivinger indikerer at de fleste behov for arbeidskraft med høyere utdanning dekkes av noen fagfelt. Framskrivningene viser et overskudd innenfor samfunnsfag, jus, økonomiske og administrative fag og humanistiske og estetiske fag. Blant ingeniører og sivilingeniører ser det ut til at det på kort sikt er et godt samsvar mellom tilbud og etterspørsel, men at behovene her mest sannsynlig vil øke etter hvert. Det vil derfor kreves en solid realfagssatsning for å forberede oss på den økende etterspørselen etter denne typen arbeidskraft. Det utdannes dessuten for få personer med lærerutdanning og innenfor pleie- og omsorgsfag.

Gjenvinning Østfold er et regionalt nettverk som er opptatt av kompetanseheving på alle nivåer innenfor bransjen. Nettverket ønsker å oppfordre gjenvinningsbransjen i Nedre Glomma til å starte forberedelsene til fagutdanningen og samtidig motivere ufaglærte til å ta en fagutdanning. Gjenvinningsbransjen har behov for å utdanne arbeidskraft som bedriftene trenger for å være konkurransedyktige. Med fagbrev vil ansatte bli en enda viktigere ressurs for bedriften og samfunnet med kompetanse på ressursforvaltning og bærekraftig samfunnsutvikling. De vil i tillegg til å få økt forståelse for gjenvinningens økonomiske og miljømessige gevinster.

I «Østfold mot 2050» kan man i kapitlet om verdiskaping og kompetanse lese at *«Vi må fokusere på gode tiltak for integrering og inkludering i arbeidslivet. Innvandrere må ses på som en ressurs. Etter- og videreutdanning er viktig i den sammenheng. Dette må skje i et tett og strukturert samarbeid mellom næringslivet, det offentlige og utdanningsinstitusjonene.»* Når det gjelder de unge så skriver de *«Ungdommens utdanningsvalg og initiativ blir avgjørende for å sikre fornyelse og ettervekst i næringslivet. Det er viktig at ungdommen allerede under utdanningen får god kontakt med arbeidslivet i fylket. Det må legges vekt på entreprenørskap og de unges kunnskaper om ny teknologi som grunnlag for nyskaping.»*

Samarbeid med forskning og utvikling (FoU) og næringslivet

Et godt samarbeid med høyere utdanning, forskningsmiljøer og næringslivet bidrar til flere arbeidsplasser.

Planen skal utforske hvordan samarbeidet med høyere utdanning, forskningsmiljøer og næringslivet kan utvikle seg. Et tema som naturlig kommer opp er Fredrikstad som en attraktiv studentby.

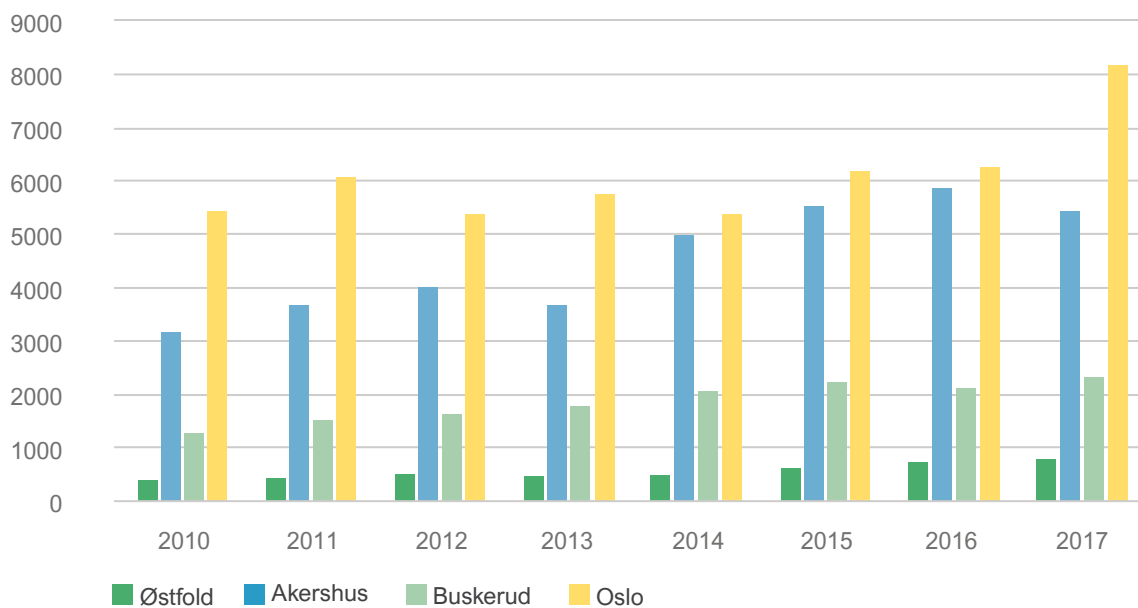
Fredrikstad kommune gjennomførte dialogmøte med FoU-miljøene for å få innspill i prosessen med ny næringsplan. Der kom det fram flere interessante problemstillinger som de var opptatt av.

FoU-miljøene mente kommunens sterkeste virkemidler for næringsutvikling er arealplanen, kommunens næringsfond og kommunens aktive engasjement i ulike nettverk.

Det kom også fram signaler om at det er for lite forskningsbasert innovasjon i eksisterende bedrifter. Dette støttes blant annet i statistikken fra SSB. Som vi kan se av figur 2 er det det stor forskjell på kostnader brukt på egenutført FoU i de ulike fylkene. Østfold er helt i bunn sammenlignet med de andre fylkene i nye Viken og med Oslo. Samlet sett vil Viken ha like stor, eller mer forskningsinnsats enn Oslo.

På hvilken måte kan kommunen og FoU-miljøene samarbeide for å få til mer av dette?

Kostnader til egenutført FoU (mill. kr)

Figur 2 Kostnader til forskning - Viken og Oslo

(ref SSB Tabell 11145: FoU-personale, FoU årsverk og FoU-kostnader, etter region, statistikkvariabel og år)

Det kom opp et forslag om at man burde samarbeide mer med å synliggjøre forskning i regionen, gjerne øke profileringen av Høgskolen og FoU-miljøene nasjonalt. Et konkret forslag var å etablere et forskernettverk, eller et «forsker-hus». Der kunne man blant annet etablere en skrivestue for forskere (ikke bare fra Høgskolen).

Høgskolen har også tanker om å etablere et tverrfaglig senter ved Høgskolen. Dette er noe som vil være en del av initiativet «Det digitale samfunn»⁴ hvor de vil fokusere på hvordan digitalisering er knyttet til helse- og velferdstjenester, utdanning og læring, innovasjonsprosesser, offentlig administrasjon, eller utvikling og utprøving av nye/innovative løsninger for samfunnet. Her ligger det åpenbart et samarbeidspotensiale mellom kommunen og høgskolen.

⁴ Det digitale samfunn er navnet på et tverrfaglig, strategisk satsingsområde ved Høgskolen i Østfold. Målet er å bygge og samle robuste forskningsmiljø som inkluderer flere fagfelt fra ulike fagavdelinger, og som har til felles at de jobber med problemstillinger relevant for digitalisering. Kilde: <https://www.hiof.no/forskning/satsingsomrader/phd/>

For regionen er det også viktig å kunne hente kompetanse internasjonalt hvis man ikke finner den i regionen fra før. Halden kommune har blant annet tatt et initiativ til, sammen med høgskolens HR-avdeling, om å etablere et forskernettverk, slik at man kan skape et miljø for internasjonale forskere. Saugbruks, Fresenius Kabi og Nexans har også jobbet med dette for å tiltrekke seg kompetent arbeidskraft. De har hatt fokus på temaer som språk, kontorfasiliteter og barnehage. Erfaringsutveksling med Halden kommune kan her være nyttig.

Kommunen har over flere år hatt et aktivt engasjement i flere ulike nettverk. To av disse nettverkene, Borg Plast-Net og Gjenvinning Østfold, var blant initiativtakerne til etablering av Norsk Senter for Sirkulærøkonomi (NSSØ). På samme måte som man i Mosseregionen har etablert Viken Teknologiklynge kan det kanskje etableres noe tilsvarende innen sirkulærøkonomi i vår region. Her er det allerede gjort en god del arbeid gjennom NSSØ og såkalte Sirkeltreff, men også gjennom etablering av flere forskningsprosjekter. Høgskolen har også fått godkjent et masterstudie innen «Grønn energiteknologi»⁵. Det kom tydelig fram at vi har et godt etablert «økosystem» innenfor dette feltet, men det er et behov for at noen tar regien for etablering av et kompetansenettverk innen dette feltet.

Illustrasjonen er basert på FN's bærekraftsmål.
Nr.13 - Stoppe klimaendringene

Det er mange problemstillinger å ta tak i innenfor dette feltet og flere av dem kan belyses, og ta sitt utgangspunkt i kommunens klimaplan⁶. Men det finnes også andre tema som «nye forretningsmodeller», «regnskapsmessige problemstillinger i en mer sirkulær framtid», «produkt- og prosessdesign» etc. som ikke direkte har med klimarelaterte problemstillinger å gjøre. Et slikt kompetansenettverk vil være et godt utgangspunkt for å arrangere faste årlige internasjonale konferanser i regionen.

I dialogmøtet med FoU-miljøene kom det forslag om at kommunen, sammen med andre, burde være pådrivere og tilretteleggere for å få dette til. Kriteriene for smart- og næringsfondet kan også spisses slik at det i enda større grad premierer initiativ som baseres på et tett samarbeid mellom kommune, FoU-miljøer og næringslivet.

Kommunen har også gjennom en bevisst eierstrategi i ulike interkommunale selskaper en stor mulighet til å investere i gode FoU-prosjekter i disse selskapene, men da bør dagens praksis som fokuserer på utbytte endres.

Fredrikstad og Halden kommuner har sammen med høgskolen tatt initiativet til å lage en strategi for utvikling av kommunene som studentbyer.

⁵ Gjennom masterstudiet «Grønn energiteknologi» får man kompetanse innen bærekraftige og miljøvennlige energiteknologier og kan være med på å løse de miljømessige utfordringene vi står ovenfor. Kilde: <https://www.hiof.no/studier/programmer/magreen-master-in-green-energy-technology/index.html>

⁶ Kommunedelplan for klima 2019-2030. Kilde: <https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/kmb/barekraftig-samfunn/klima/klimaplan-2019-2030.pdf>

Statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser

Vi må samarbeide med våre nabokommuner for å øke antall statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser i vår region.

I den såkalte Granvolden-plattformen uttalte regjeringen at flere statlige arbeidsplasser skal flyttes ut av Oslo. I forbindelse med Stortingsmelding 18 (2016–2017) som omhandler «Bærekraftige byer og sterke distrikter» ble det utarbeidet en plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser. Listen pekte på i størrelsesorden 870 arbeidsplasser.

Når statlige institusjoner skal vurdere ny lokalisering skal de vurdere følgende punkter:

- mulighet for å rekruttere kompetent arbeidskraft
- infrastruktur – tilgang til effektive transportmidler (lufthavn, riksveier og jernbane)
- sterkere lokalsamfunn – et mål er å styrke veksten i lokalsamfunnene
- kostnadseffektivisering

14.09.2019 kom Kommunal- og moderniseringsdepartementet med en pressemelding som «strammer grepet om fordelingen av statlige arbeidsplasser». Her vedtar regjeringen nye grep for å nå de høye ambisjonene i Granvolden-erklæringen:

- Når statlige etater vurderer å endre struktur, skal departementene aktivt se på hvordan strukturendringen påvirker den samlede utviklingen i statlige arbeidsplasser i området.
- Når statlige virksomheter utreder en strukturendring, skal de vurdere utflytting fra Oslo.
- Departementene skal sette tydeligere krav til utredninger av lokaliseringspolitiske hensyn når etater skal vurdere endringer i strukturen.
- Staten bør som hovedregel informere lokale og regionale myndigheter om initiativ som kan gi strukturendringer i deres områder.
- Statlige virksomheter skal ta hensyn til inngåtte avtaler mellom fylkeskommunene om fordeling av statlige arbeidsplasser i forbindelse med regionreformen.

I 2018 etablerte Partnerskap for næringsutvikling i Østfold et felles prosjekt for å samarbeide om å tiltrekke seg statlige arbeidsplasser til Østfold. Fredrikstad kommune og Fredrikstad Næringsforening var med i arbeidet. Mosseregionens Næringsutvikling AS hadde prosjektledelsen. Prosjektet har fulgt opp en rekke prosjekter. Dessverre for Fredrikstad har kampen mer stått om å beholde arbeidsplasser enn å skape nye arbeidsplasser. Både Tollregion Øst-Norge, Skatt Øst, Politiet, Tingretten og Helfo med flere hadde eller har planer om omorganisering. Helfo styrket sin posisjon i Fredrikstad. Tolletaten og Tingretten er ikke besluttet enda, men de flytter ikke ut av bo- og arbeidsmarkedsregionen. Således er konsekvensene for Fredrikstad begrenset. Både politikere og administrasjon har fulgt opp prosessene med flere møter på politisk og administrativt nivå i forskjellige departementer for å synliggjøre kommunens kvaliteter.

Etableringen av Viken fylkeskommune vil kunne påvirke antall regionale arbeidsplasser. Det er vedtatt at den sentrale administrasjonen av fylkeskommunen midlertidig skal legges til Oslo. Det betyr at noen arbeidsplasser kan forsvinne fra Sarpsborg. På den annen side arbeider det politiske flertallet i Viken for å reversere etableringen av Viken i 2021. Det er avhengig av resultatet av det neste Stortingsvalget. Det er derfor stor usikkerhet knyttet til hvordan arbeidsplassene i fylkeskommunen vil fordele seg i årene som kommer. Fredrikstad kommune vil arbeide proaktivt sammen med nabokommunene for å påvirke utviklingen.

Erfaringen viser at det er vanskelig å komme i posisjon som vertskapskommune når prosessene allerede er kommet i gang. Man må være tidlig ute å vise til unike kvaliteter som Fredrikstad og regionen vår har. Det videre arbeidet må derfor bestå i å proaktivt påvirke de instansene som man tror vil ha nytte av å være lokalisert i Fredrikstad. Hver enkelt statlig institusjon er naturlig nok først og fremst opptatt av gevinsten de selv skal høste. De samfunnsmessige konsekvensene synes å komme i annen rekke. Kommunen har argumentert med at staten må være med på å styrke byene. Ikke minst fordi man jobber med å inngå byvekstavtaler med staten. Det lyttes til argumentene, men resultatet er fortsatt uklart.

Klima, miljø og næringsutvikling

Klimautfordringene krever at vi endrer oss – dette skaper muligheter for næringsutvikling.

Det er et overordnet globalt og nasjonalt mål å møte klimautfordringene. Forente nasjoner (FN), regjeringen og virkemiddelapparatet ved Innovasjon Norge legger til grunn FNs 17 bærekraftsmål (se Figur 3).

Næringslivet står sentralt i problematikken fordi de bidrar med negative klimautslipp, men også fordi det vil oppstå mange nye forretningsmuligheter innenfor det grønne skiftet. Fordi næringslivet må være sterkt involvert i klimaarbeidet, skal også næringsplanen si noe om hvordan man kan påvirke næringslivet til å bidra til det grønne skiftet.

Figur 3 FNs bærekraftsmål

De nasjonale forventningene⁷ setter også føringer for kommunen om å jobbe med klima og næringsutvikling. Regjeringen legger vekt på at det legges til rette for vekst i sysselsetting og produksjon i et grønt og bærekraftig næringsliv.

Regjeringen sier også at det er viktig at fylkeskommunene og statlige myndigheter samarbeider om å bistå kommunene i arbeidet med å følge opp bærekraftsmålene. Nettverk som inkluderer bedrifter, andre kommuner og organisasjoner, kan bidra til læring og stimulere til felles innsats. Fredrikstad kommune deltar i flere ulike nettverk hvor klima, miljø og næringsutvikling diskuteres.

«Klima Østfold», som er et samarbeid mellom 18 kommuner i Østfold, fylkeskommunen og fylkesmannen er et slikt nettverk. Fredrikstad kommune deltar her både som deltaker i nettverkssamlinger og i en arbeidsgruppe med fokus på næringslivets utfordringer og muligheter.

Fredrikstad kommune deltar også i nettverket «Klimapartnere». Dette er regionalt nettverk for klimagassreduksjon og grønn forretningsutvikling. Medlemmene i nettverket forplikter seg til å arbeide systematisk med å redusere klimagassutslipp og stimulere til en mer klimavennlig samfunns- og næringsutvikling.

Fredrikstad kommune har over flere år hatt et aktivt engasjement i nettverkene Borg Plast-Net og Gjenvinning Østfold. Disse nettverkene jobber for å sikre disse bransjenes levedyktighet også i framtiden. De setter klima høyt på dagsorden, både som en utfordring og som en mulighet. Derfor var de også blant initiativtakerne til etablering av Norsk Senter for Sirkulærøkonomi (NSSØ).

Fredrikstad kommune har i sin nye «Kommunedelplan for klima 2019–2030» vedtatt at en av hovedstrategiene vil være å invitere innbyggere og næringsliv med i omstillingen til lavutslippssamfunnet.

Deler av Fredrikstads næringsliv ligger foran i det grønne skiftet. Øra ble et av landets fremste industriområder innen sirkulærøkonomi lenge før begrepet ble kjent, og det nyopprettede Norsk Senter for Sirkulærøkonomi har base her.

FREVAR KF og industrien på Øra sørger sammen for at vi har et av landets mest effektive energigjennvinningsanlegg. Fredrikstad er vertskommune for flere bedrifter innen materialgjenvinning, biodrivstoff og byggevarer som bidrar til energieffektivisering. Flere selskaper er langt fremme med å tilby smarte og småskala fornybare energiløsninger. Et av Norges ledende kunnskapsmiljø innen analyse av miljø- og ressurseffektivitet finner vi i kommunen vår, i tillegg til flere gode rådgivingselskaper. Dessuten jobber næringsforeningen aktivt med implementering av FNs bærekraftsmål.

Det at Fredrikstad nå nasjonalt blir sett på som gjenvinningshovedstaden i Norge skyldes ikke minst et aktivt engasjement og samarbeid mellom næringslivet, forskningsmiljøene og det offentlige som har pågått i lang tid. Det er viktig å forsterke og videreføre dette samarbeidet i tiden framover.

⁷ Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023. Vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019, Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Samskaping om næringsutvikling

Hvordan kan kommunen, innbyggerne og næringslivet skape samfunnet sammen?

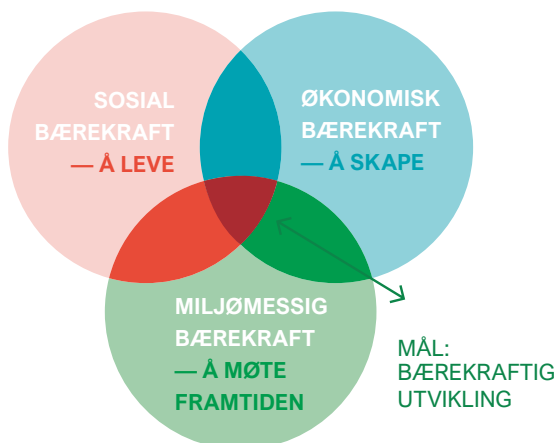
Ser man på hvordan forholdet mellom kommune og innbygger har endret seg over tid, vil man oppdage at kommunen har gått fra å være en utpreget myndighetsutøver til i dag å være mer et serviceorgan for sine innbyggere. Trenden inn i framtiden handler om hvordan kommunen, innbyggerne og næringslivet skal skape samfunnet sammen. Det handler om å involvere partene i utviklingen.

Prinsippet kalles ofte for kommune 3.0 fordi man kan vise til at dette er tredje versjon av kommunenes utvikling. Flere land er kommet lenger enn Norge i dette arbeidet, og mange viser til Danmark som et land å se til for å høste erfaring.

På mange måter har Fredrikstad kommune og næringslivet i Fredrikstad jobbet med samskaping lenge. Samarbeidet mellom Fredrikstad Næringsforening og kommunen blir ofte betegnet som et partnerskap. Man utarbeider planer sammen og gjennomfører prosjekter sammen, gjerne i form av et «spleiselag» hvor hver part bidrar med like mye. Samarbeidet må oppfattes som en suksess fordi stadig flere kommuner kommer på besøk for å lære av Fredrikstad.

Med den nye næringsplanen ønsker kommunen å utvikle samskapingen ytterligere. Bystyret har vedtatt at kommunen skal etablere et rådgivende næringsforum. Her skal næringslivet, academia, politikere og administrasjon møtes for å diskutere strategisk viktige emner for næringsutviklingen. Dette er et forum hvor det vil være et mål om å bli enige om hvilke felles mål som man skal forsøke å løse sammen. En form for partnerskap hvor man står skulder ved skulder og løser felles problemstillinger, der målet er å adressere både næringsorienterte og samfunnsorienterte problemstillinger. Man ønsker å utforske hvordan næringslivet kan bidra til å løse samfunnsutfordringer, samtidig som man driver næringsvirksomhet.

Bærekraftig utvikling ble definert av verdenskommissjonen i 1987. I Norge er den bedre kjent som Brundtland-kommisjonen. For å ha en bærekraftig utvikling må vi ha fokus på både økonomi, sosiale og miljømessige forhold. Senere kom også begrepet «den tredelte bunnlinjen» som handler om det samme⁸. Den tredelte bunnlinje viser at det er en sammenheng mellom økonomi og velstand, miljøhensyn og sosial rettferdighet. Ideen bak konseptet er at det en bedrift foretar seg skal gi fordeler for både bedriften selv, forbrukerne og miljøet.

I følge de som introduserte begrepet, så har bedrifter tradisjonelt fokusert i altfor stor grad på økonomisk vinning og kortsiktig suksess. De mener at dette ikke vil være bærekraftig i et lengre tidsperspektiv og at bedrifter må ha som mål å fremme sosiale og miljømessige verdier på lik linje som økonomiske hvis de skal kunne oppnå vedvarende suksess.

Samskapingen kan skje på mindre formelle arenaer også. Gjennom arbeidet med denne næringsplanen har kommunen vært i dialog med en rekke aktører. Et gjennomgående ønske fra disse medvirkningsprosessene er at man ønsker å fortsette dialogen over tid. Det bør derfor være en ambisjon å opprettholde kontakten og arrangere dialogmøter minst en gang i året, gjerne i forkant av arbeidet med budsjett og økonomihandlingsplaner slik at aktørene kan få komme med innspill til prioriteringer.

Prioritering av enkelte bransjer?

Fredrikstad ønsker et mangfoldig næringsliv samtidig som man støtter opp under enkelte næringer som har spesielt god konkurransekraft.

Fredrikstad kommune ser verdien av å ha et mangfoldig næringsliv og opererer næringsnøytralt uten å prioritere enkelte bransjer. Vi ser imidlertid at det gjennom det grønne skiftet oppstår spesielle muligheter. Fredrikstad har gjennom sine aktører på Øra en spesiell konkurranseevne knyttet til sirkulærøkonomi.

Kommunen vil derfor gjennom planperioden fortsette å styrke kommunens innsats opp mot sirkulærøkonomien gjennom å:

- Fortsette å bygge og styrke relevante nettverk og klynger (som f.eks. NSSØ).
- Aktivt søke å igangsette forskningsprosjekter i samarbeid med akademia, industri, interesseorganisasjoner og andre offentlige instanser (i og utenfor Norge).
- Bidra til å koble næringslivet inn i kommunens egne initiativ innen sirkulærøkonomien.

Smart- og innovasjonsfondet vil kunne være et viktig hjelpemiddel til støtte av sirkulærøkonomiske initiativ.

⁸ Kilde: <https://estudie.no/den-tredelte-bunnlinjen/> og artikkelen «Cannibals with forks» (1997) av John Elkington

Landbruksnæringen har hatt lite fokus fra kommunens side hva angår innovasjon og næringsutvikling. Fredrikstad har en stor landbruksnæring, og ikke minst er næringen knyttet til matproduksjon i Fredrikstad viktig. Landbruksnæringen (sammen med matprodusentene) har også en viktig rolle innen det grønne skiftet. Kortreist mat, robotisering av landbruket, og bio-energikilder er noen stikkord her.

Vi planlegger et sterkere fokus på landbruk og innovasjon, der næringssamarbeidet i Søndre Viken vil være viktig for å dra nytte av kompetanser og ressurser. Spørsmålet om hvorvidt landbruksnæringsutvikling bør sees i sammenheng med annen næringsutvikling internt i kommuneorganisasjonen må også avklares.

Opplevelsesnæringen er den raskest voksende næringen i Norge. Også for Fredrikstad er salg av opplevelser viktig. Foruten å henvende seg til turister og andre besøkende, så kan opplevelsesnæring sees i et større perspektiv. Vanlig handel over disk blir i disse dager utfordret av netthandel. Handelsstanden opplever tøffere tider og nettbutikkene vokser. Kanskje vil framtidens kjøpsopplevelser i større grad handle om opplevelser enn transaksjoner. Her må kommunen balansere rollen som planlegger og vertskap for næringslivet legge til rette for fleksible løsninger hva angår sentrums og handelsområder. Arbeidet som skapes i partnerskapet «Vekst i Fredrikstad» og sentrum (sentrumsleder) må utvikles videre.

Gamlebyen i Fredrikstad har kommet noe i skyggen av sentrumsutviklingen, og kommunen satser der nå med ulike tiltak, blant annet bidrag til en egen sentrumsleder (Gamlebyutvikler) som vil kunne bidra til å koordinere opplevelser og næringsutvikling. Gamlebyen er et historisk og attraktivt handelsområde, med nisjebutikker og opplevelsesbasert handel. Dette er en type handel som er i vekst globalt. Kommunen ønsker å bidra til å utvikle og legge til rette for vekst av dette

segmentet, og ser det som en styrke for Gamlebyen. Gamlebyen er Fredrikstads viktigste nasjonale og internasjonale attraksjon, noe som kommunen ønsker å underbygge og utvikle. Gamlebyen kan ikke utvikles på tradisjonelt vis med nybygg og nye næringsområder, men bydelen må utvikles innenfra med både nye og tradisjonsrike næringer.

Globalisering og konkurranse fra lavkostland har endret industristrukturen i Fredrikstad og Norge. Selv om kommunen er næringsnøytral, mener kommunen at det bør være fokus på hvilke næringer man jobber med å tiltrekke seg framover. Smart spesialisering er en metode som brukes om å dyrke fram industri og næring med konkurranseevne i framtiden, også i høykostland som Norge. Mulighetene innen sirkulærøkonomi har blitt nevnt. I tillegg bør kommunen sammen med industri og grunneiere jobbe for å programmere og utnytte de næringsområdene man har bedre, med tanke på å legge til rette for industriklynger som kan forsterke hverandre. Igjen vil smart- og næringsfondet kunne brukes som et instrument til å støtte tiltak rettet mot smart spesialisering.

Landbruksrelatert næringsutvikling

Aktive matprodusenter i landbruket i Fredrikstad ønsker tett dialog om næringsutvikling og vil være en sentral aktør i det grønne skiftet. Fredrikstad-landbrukets bidrag til sirkulær økonomien, fangst og lagring av karbon vil være sentralt fremover.

Landbrukets primære oppgave er å produsere mat og energi på lokale ressurser. Dette utfra det løpende mat og beredskapshensynet og som en sentral aktør i det grønne skiftet.

Kort om landbruket i Fredrikstad

Av Fredrikstads totalt 286 700 dekar er 35 % produktiv skog, 23 % fulldyrka jord og bebyggelse/samferdsel står for 13,5 %. Fredrikstad er Østfolds 4. største jordbrukskommune, og på 62 500 da dyrkes det korn på 85 %. Antall gårdsbruk er nå 220.

Landbruket generer til næringsmiddelindustrien et betydelig antall arbeidsplasser. Landbruket er en svært viktig råvareleverandør til en stor del av næringsmiddelindustrien i Østfold.

Landbruket bidrar til levende bygder, attraktivt kulturlandskap og gode oppvekstmiljøet i lokalsamfunnene. Landbruket som kulturlandskapsforvalter er en premisse for attraktivitet for tilreisende, hytteeiere og innbyggere. 60 % av arealet i Fredrikstad eies av private grunneiere.

Beskrivelser av næringer knyttet til gårdsbruk

Gårdsbarnehager, Inn på tunet, andelslandbruk, entreprenørvirksomhet, lokalmat, gårdsbutikker, bioenergiproduksjon, energiproduksjon, golfbaner, ride og hestesentra, næringsmiddelproduksjon, lagerutleie, verksteder, videreforedling, systuer, møtelokaler, kulturopplevelser mm.

Foto: Ida Hvattum

Landbruket som energiprodusent

En sentral leverandør av bioenergi. Ved nybygg/energiomlegging i kommunen bør nærprodusert varme vurderes. Det er et betydelig antall låvetak, som ligger godt til rette for produksjon av kortreist solstrøm. Kommunen kan initiere samarbeidsprosjekt for å kunne legge til rette for bruk av lokal strøm.

Stimulere til levering av gjødsel til et sentralt mottak for biogassproduksjon, dette bør prioriteres og videreføres i samarbeid med områdets bønder.

Kommunen bør vurdere å etablere et sentralt biokullanlegg hvor bønder og innbyggere kan levere råvarer. Både landbruket og kommunen kan så lagre biokullet i jorda og bidra til økt lagring av karbon samt øke jordkvaliteten.

Skogbruket drives profesjonelt, foryngelse og skjøtsel av skog er bærebjelken. Skogeieren er en sentral aktør for utvikling av sagvirke, bioenergi, protein og biooljeprodukter.

Næringen er innovativ, tar i bruk ny teknologi og har en høy grad av effektivisering. Næringen ønsker samarbeidsprosjekt med kommunen med uttesting av ny teknologi som f.eks. robotikk, fossilfrie løsninger, lokal strømproduksjon og bruk av biogass.

Grunneierrettigheter

Jord og skogbrukere har betydelig arealressurser, som både er næringsmessig inntjening og rekreasjonsområder. Det er viktig å fremme forståelse for bruk av områdene og hindre motsetninger mellom næring og rekreasjon.

Landbruksnæringen ønsker at mer av boligutbygging og fortetting skal skje i lokalsamfunnene i godt samarbeide med grunneiere. Da vil man kunne nytte fullt ut ledig skolekapasitet, få levert nærprodusert energi og sikre verdiskaping utenfor sentrum.

Landbruksnæringen kan med fordel bli involvert tidlig i utviklingsprosjekter for boligområder og skoler for å etablere f.eks. «urban farming» og lære fremtidens innbyggere viktigheten av å se samspillet fra «jord til bord».

Jordvern

Matjorda er næringens grunnlag, kvaliteten på denne må hele tiden forvaltes. Kommunen må ha en bevisst og proaktiv holdning til å verne matjorda. Den brede politiske viljen til å tilbakeføre næringsområder til LNF må videreføres. Kommunen bør innføre en 0-visjon for nedbygging av matjord for nærings og boligbebyggelse, men for kritisk infrastruktur må man være arealeffektiv. Kommunen må tilpasse seg klimaendringer, dette krever god arealplanlegging for å ta imot mer nedbør, hindre flom og avrenning.

Rammebetingelser

Opprettholde og styrke landbrukskontorets rolle og landbruksfaglig kompetanse. Tettere samarbeid og dialog mellom næringsavdelingen og landbruksavdelingen er sentralt. Omstillingen som landbruket skal gjennom må ha drahjelp fra dyktige ansatte på landbrukskontoret. De må videre støtte opp om prosjekter og arbeide for å hente tilskudds- og prosjektmidler til kommunen. Tilrettelegge og støtte opp under nisjeprodusenter som et viktig supplement til volumproduksjon.

Kommunen har via sine innkjøp og anbudsrunder stor makt over hvilke leverandører som får inngå avtaler. Lokale tilbydere av kortreiste varer og tjenester bør videreføres som i dag.

Landbruket i Fredrikstad er aktivt, robust og bærekraftig. Primærnæringen vil fremover være en sentral aktør for Fredrikstadsamfunnet.

Næringsutvikling i bysentra

Et godt samarbeid og samorganisering mellom kommune, gårdeiere og handelsstanden er grunnlaget for å få til levende bysentra med varierte tilbud.

De siste årene har Fredrikstad by hatt suksess med å engasjere en sentrumsleder som, sammen med gårdeiere og kommunen, har programmert sentrale deler av handelen i byen. Resultatet er at vi har fått en optimal plassering av virksomheter. Gårdeierne har samtidig vært flinke til å trekke til seg nye aktører til byen.

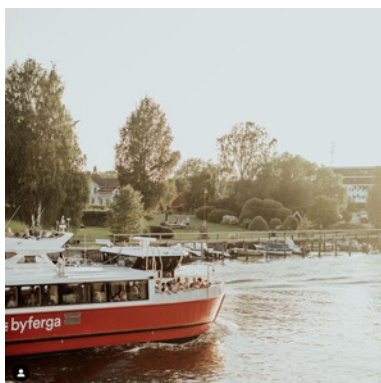

Foto: Fredrikstad Sentrum/Fredrikstad Næringsforening og Gamlebyen Handelsforening

Foto: Fredrikstad Sentrum/Fredrikstad Næringsforening og Gamlebyen Handelsforening

Fredrikstad kommune har også deltatt i INTERREG-programmet Urban Stedsinnovasjon, og gjennom dette sett på hvordan man kan utvikle områdene sentrum, Isegran og Gamlebyen. Næringslivet i Gamlebyen trenger et løft. Det gjelder også Sellebakk og kanskje andre lokalsentra.

Sentrumssamarbeidet og resultatene derfra, samt funnene fra prosjekt Urban Stedsinnovasjon viser at et godt samarbeid og samorganisering mellom kommune, gårdeiere og handelsstanden er grunnlaget for å få til levende bysentra med varierte tilbud.

Et slik samarbeid må organiseres og driftes, samt gis tilstrekkelig støtte og fokus fra partene for å lykkes. Fra kommunens side fordrer dette ikke bare deltakelse fra virksomhet for næringsutvikling, men også fra virksomheter med ansvar for planlegging, regulering og byggesak, parkering og fellesarealer samt virksomheter involvert i arrangering og gjennomføring av festivaler og events.

Målet for samarbeidet vil være å tilstrebe en høy grad av tillit mellom partene, slik at man ser på utviklingen av sentrum som en felles oppgave der man tilstreber et fokus på mulighetsklarlegging istedenfor saksbehandling.

For å få til godt samarbeid trengs det fokus og ressurser for å drifte og videreutvikle disse. Fredrikstad kommune har bidratt med finansiell støtte til å lønne en sentrumsleder med gode resultater. Dette kan videreføres i andre områder av byen vår.

For neste planperiode bør kommunen fortsette å støtte sentrumsutviklingsarbeidet gjennom:

- deltakelse i relevante samarbeidsorganer
- finansiell støtte til sentrumsarbeidet
- en gamlebykoordinatorstilling med mål om å få til en liknende utvikling i Gamlebyen som man har fått til i Sentrum
- på sikt vurdere om arbeidsformen med samarbeid ledet av koordinator kan være relevant for andre områder i kommunen

Smart Fredrikstad

Ved å bruke digital teknologi og innovative metoder ønsker kommunen å gjøre livet bedre for innbyggerne, og driften av byen mer produktiv og bærekraftig. Dette vil også skape nye forretningsmuligheter for næringslivet.

Smartby er en strategisk tilnærming til omstilling i kommunen. Strategien fokuserer på samskaping mellom kommune, næringsliv, akademia og samfunnslivet («kva-druppel helix-tilnærming»). Smartby retter seg spesielt mot satsingsområdene økonomisk bærekraft og miljømessig bærekraft, som utpekt i kommuneplanens samfunnsdel.

Innovasjonsstrategien peker på fem hovedområder for innovasjon, som hver for seg og sammen utvikler tjenestene og bedrer tjenesteytingen. De fem hovedområdene er SMIDIG organisasjon, SAMSKAPENDE kommune, SMART kommune, GRØNT skifte og HELSE i alt, og at vi må kunne snu oss raskt ved behov, skape løsninger sammen med mange aktører innenfor og utenfor egen organisasjon.

Operasjonaliseringen av Smart Fredrikstad-strategien skal skje i form av prosjekter og løpende arbeid, og ha fokus på å få fram aktiviteter som bidrar til de nødvendige omstillingene kommunen står framfor.

Smart Fredrikstad-nettverket

I Strategi for Smart Fredrikstad, vedtatt i bystyret 15. mars 2018, heter det:

«Aktører innen akademia, næringsliv, innbyggere og andre kommuner skal inviteres til tett samarbeid i utviklingen av Smart Fredrikstad. For å oppnå samarbeid mellom ulike samfunnsaktører må det etableres møteplasser som oppleves ekte og imøtekom-mende. Møteplassene kan være fysiske så vel som virtuelle, og møteplassene må tilrettelegges slik at det blir gode miljøer for idéfangst og bærekraftig innovasjon.»

Nettverket tar i første omgang sikte på å være et uformelt og uforpliktende nettverk, som i første rekke informerer målrettet, lager gode møteplasser og kobler medlemmene. Smart Fredrikstad har knyttet til seg en forsker som i tre år både skal bidra til, samt forske på, opprettelse og drift av Smart Fredrikstad-nettverket.

IoT-byen Fredrikstad

IoT er forkortelse for Internet of Things. En IoT-infrastruktur består hovedsakelig av radiomaster og sensorer som kan sende og motta data, samt datautstyr og programvare for å lagre og behandle disse dataene. Teknologien skaper gevinster ved at manuelle oppgaver kan utføres av sensorer i stedet for mennesker, og dermed på mange områder flytte manuell arbeidskraft over til andre oppgaver.

Fredrikstad ligger langt framme nasjonalt når det gjelder kommunal utbygging av lokal IoT-infrastruktur. Infrastrukturen gjør kommunen i stand til å effektivisere sitt tjenestetilbud, samt å gjøre dette rimeligere enn f.eks. kun å bruke teleselskapenes nasjonale IoT-infrastruktur. Samtidig skjer det nå mye nyskaping i næringslivet rundt IoT.

Det foreslås opprettet et prosjekt med parallelle mål: 1) å utnytte IoT best mulig i kommunens omstillingsarbeid, og 2) å utnytte Fredrikstads moment i IoT-arbeidet på en slik måte at det skaper mer aktivitet i Fredrikstad (tiltrekke oss kompetanse, gründer-, innovasjons- og forskningsprosjekter som ellers ikke ville foretrukket Fredrikstad.)

I tillegg til at kommunen allerede er avansert mht. IoT-infrastruktur, har vi en fordel i byens størrelse: stor nok til at det finnes et marked, liten nok til at prosjekter ikke koster for mye.

Virksomhet digitalisering har i dag ca. 1,3 årsverk knyttet opp mot IoT-infrastruktur. Seksjon for teknisk drift og Seksjon for helse og velferd ved e-helseavdelingen har også flere prosjekt- og driftsoppgaver som fokuserer på IoT. Det vurderes å opprette en midlertidig prosjektlederstilling som skal lede prosjektet og bygge økosystemet som må til for at Fredrikstad skal bli den ledende IoT-byen i Norge.

Åpne data i Fredrikstad

Fredrikstad har satt som mål å bli en smart by. 99 prosent av alle smartby-løsninger baserer seg på data, mens mindre enn 1 prosent av data som finnes er tilrettelagt for utvikling av løsninger. For at Fredrikstad virkelig skal bli en smart by må derfor kommunen sørge for god dataforvaltning og gi utviklere tilgang til standardiserte og harmoniserte datasett og -strømmer.

EUs direktiv for videre bruk av åpne offentlige data (Directive 2013/37/EU) er implementert i form av endringer i offentlighetsloven vedtatt i Stortinget høsten 2016. Endringen innebærer at hvem som helst kan kreve utlevert offentlige data i maskinlesbar form, og å bruke disse dataene til hva som helst, for eksempel å lage kommersielle tjenester eller søke innsikt i det offentlige virksomhet.

Som en følge av et uformelt samarbeid mellom virksomhet digitalisering, virksomhet geomatikk og Smart Fredrikstad ble data.fredrikstad.kommune.no lansert høsten 2018. Prosjektet skal formaliseres og sees i sammenheng med behovet for informasjonsforvaltningen i kommunen. Det opprettes en 3-årig engasjementsstilling som dataforvalter til å lede dette arbeidet.

Besøksnæringen bidrar med store mengder data, fra publikumstellere, mobile enheter, omsetning mm. Fangst og analyse av disse dataene vil kunne gi verdifull kunnskap som kan bidra til bedre koordinering av destinasjonen med hensyn til bemanning, åpningstider, programmering av nyetableringer, arrangementer, renovasjon, parkering, infrastruktur mm. Utvinning, analyse og utnyttelse bør gjøres i tett samarbeid med næringen og destinasjonsnettverket.

Samarbeid og profilering

Smartby er ikke bare en strategisk tilnærming til omstilling internt i kommunen og Fredrikstad-samfunnet. Å få dette til krever også profilering og samarbeid utover kommunens grenser: Målet er å tiltrekke oss de beste løsningene, prosjektene, de beste selskapene og personene, samt ha påvirkning på smartbyutviklingen, enten det er lokalt, regionalt, nasjonalt eller internasjonalt.

Fredrikstadfolk har alltid vært stolte, nyskapende og innovative. **Vi har alltid vært en gründerby med høy kompetanse og høy arbeidsmoral**

DET ER VI FORTSATT

I Fredrikstad finner du noen av Norges fremste miljøer innen forskning, innovasjon og teknologi. Ut i fra Prediktor-gruppen, for eksempel, kommer en helt ny skybasert løsning for næringsmiddelindustrien, med overvåking og styring av produksjon gjennom sanntidsdata. Sensorikk, algoritmer og programvare står sentralt, når Fredrikstadbedriften tar i bruk innovativ teknologi for stadig nye bransjer. Dette gir nasjonal og internasjonal konkurransekraft, både for Prediktor og deres kunder.

Les mer om hva vi får til i Fredrikstad på: vekstifredrikstad.no

VEKST I FREDRIKSTAD

Figur 4 Annonse i Dagens Næringsliv, for Vekst i Fredrikstad.

Vekst i Fredrikstad

Gjennom «vekst i fredrikstad» skal man bedre byens omdømme som attraktiv næringsdestinasjon.

«Vekst i Fredrikstad» er et program som Fredrikstad kommune og Fredrikstad Næringsforening samarbeider om. Vekst i Fredrikstad er et omdømmeprogram, som er etablert for å bygge og forsterke vår posisjon som næringsdestinasjon over tid. Fredrikstad er i en nasjonal konkurranse der byene konkurrerer. Likelydende programmer er etablert i mange norske byer, med Sandefjord, Tønsberg og Drammen som noen av de nære eksemplene.

Programmets overordnede mål er å styrke Fredrikstads omdømme som sted å drive næring samt å bidra aktivt til å realisere målene i næringsplanen for Fredrikstad, slik at sysselsettingsveksten blir større enn befolkningsveksten.

Jennom programmet jobbes det med 1) å mobilisere kommunen gjennom bevisstgjøring, forbedring og tiltak, 2) mobilisere næringslivet gjennom nettverk og ambassadører, samt bevisstgjøre betydning av ambisjoner og vekst, og 3) et kommunikasjonsprogram.

Telemarksforskning peker på egenskaper ved stedets utviklingskultur som felles-trekk hos kommuner som lykkes med næringsutvikling. Gjennom Vekst i Fredrikstad-programmet, mobiliserer vi, griper tak i stedlig kultur og identitet, og setter i gang prosesser for å skape en attraktiv næringsdestinasjon innenfra. Noe som igjen skal øke verdien av Fredrikstad.

Flere Fredrikstadbedrifter og mennesker er profilert så langt. I 2018 hadde vi 4 millioner visninger av artikler om disse, som også nådde 200 000 unike mennesker.

Gjennom Vekst i Fredrikstad-programmet lages det artikler om kompetanse i Fredrikstad for å styrke vår posisjon og omdømme som næringsdestinasjon. Artikkelen spres digitalt til relevante målgrupper utenfor vår region.

Det er kjørt en annonsekampanje på førstesiden av Dagens Næringsliv, som også går digitalt. Annonnene bygger på vår stolte industrihistorie, med en overbygning til hva vi står for i dag.

Sysseisseting og samarbeid med NAV

Ved å samarbeide tett med nav vil vi sammen bedre mulighetene for å få hele arbeidsstyrken i arbeid.

En av hovedutfordringene for Fredrikstad kommune og regionen forøvrig er at en stor del av innbyggerne som normalt skulle vært i arbeid, ikke er i arbeid. Dette skyldes ikke mangel på arbeidsplasser, men at man av forskjellige grunner ikke har arbeidsevne.

Byen og regionen skiller seg ut fra de fleste andre steder i landet. Det er flere grunner til dette. Noe skyldes lavere utdanning i befolkningen og skyldes på folkehelsen. Dette er en stor kostnad for samfunnet, samtidig som manglende arbeid ofte er en psykisk belastning for den det gjelder.

Fredrikstad kommune adresserer denne utfordringer på flere måter. Folkehelsearbeidet og arbeid med helse og velferd fokuserer på forskjellige målgrupper. Næringsplanen tar innover seg utfordringen med å få innbyggere som har noe arbeidsevne til å komme i arbeid. En viktig målgruppe er unge mennesker som enten dropper ut av skolen og på den måten ikke erverver seg fagkompetanse eller som av annen grunn ikke klarer å komme i arbeid. En annen viktig gruppe er flerkulturelle innvandrere som kanskje hadde et yrke der de kom fra, men som ikke klarer å utøve dette yrket i Norge.

I samarbeid med NAV og næringslivet vil kommunen sette i gang flere tiltak. Erfaringer viser at det er vanskelig å finne noen få velfungerende metoder som virker for mange. Man må derfor prøve seg fram med forskjellige tiltak overfor spesifikke målgrupper.

En del unge mennesker vokser opp i et hjem hvor ingen av de voksne er i arbeid. Det gjør noe med barnas tanke på framtiden. Et enkelt tiltak vil være å la barn og unge oppleve arbeidslivet ved å besøke bedrifter og oppleve yrker som ser interessante ut. Slik håper man å stimulere de unge til videre utdanning og bryte den sosiale arven som kan oppstå i et samfunn.

Foto: Unsplash.com

Kommunen innser at det kan være vanskelig å komme fra et fremmed land for så å etablere seg i et yrke som man tidligere hadde i sitt hjemland. Kommunen ønsker å iverksette flere tiltak som reduserer barrierene som kan oppfattes som uoverstigelige for de som kommer til landet. Dette være seg å etablere selskaper som kan overtas av den enkelte og på den måten unngå at man må igjennom vanskelige og byråkratiske etableringsprosesser. Man kan også se for seg å etablere co-working fellesskap for flerkulturelle hvor de hjelper hverandre og der kommunen og NAV kan sette til støttende tiltak.

NHO tok opp på sin årskonferanse i 2018 temaet «mangfold som konkurransefortrinn». Også statsministeren adresserte dette i januar 2019, under sitt besøk i India. En rapport fra McKinsey & Co fra januar 2019 viser at avkastningen på egenkapitalen er opptil 33 prosent høyere i bedrifter hvor ledergruppen har et mangfold av etnisitet, og opptil 21 prosent høyere der hvor det er kjønnsbalanse. Ofte har flerkulturelle vanskelig for å få jobb selv om den formelle kompetansen er på plass. Med grunnlag i disse rapportene vil det være aktuelt å arbeide med lokalt og regionalt næringsliv for å få flere flerkulturelle med kompetanse i arbeid.

Erfaringene tilsier at når bedrifter reduserer antall ansatte, så er det lettere å få folk tilbake i arbeid dersom NAV involveres på et tidlig tidspunkt. Samarbeidet med NAV vil derfor være å informere hverandre om ting som skjer i næringslivet slik at man kan komme raskt i gang.

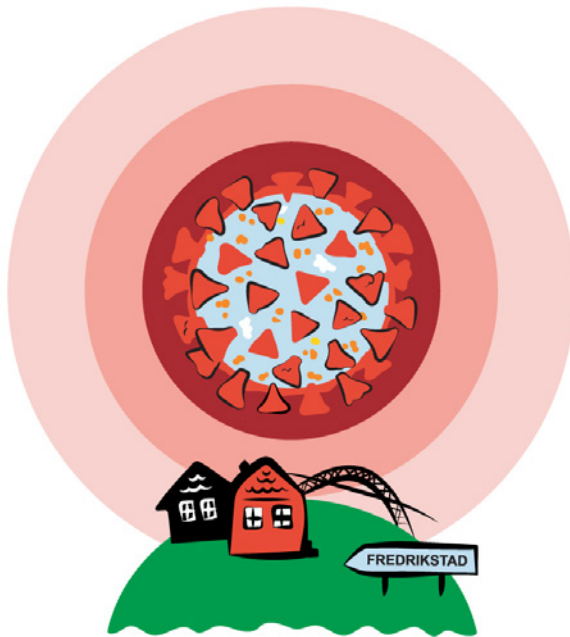
Kommunen eier bedriftene FASVO og VIUNO, som sysselsetter folk med redusert arbeidsevne. En tettere dialog med disse bedriftene og de som jobber med næringsutvikling vil være viktig i framtiden.

Koronapandemien

Teksten omtaler mulige kompenserende tiltak for næringslivet knyttet til covid-19, slik det ble fremmet i sak i formannskapet 02.04.2020 PS68/20.

Koronasmitten ble i løpet av få uker i 2020 en verdensomspennende pandemi, som skapte store konsekvenser for menneskeliv og verdensøkonomien. Både nasjonalt og lokalt kjenner næringslivet at økonomien i svært mange bransjer har stoppet helt opp. Situasjonen endrer seg hele tiden, og utsiktene tilsier at situasjonen kan bli langvarig.

Den største konsekvensen opplever nok besøksnæringen, slik som restauranter, kulturarrangører, frisører og andre. Disse har blitt tvunget til å stenge virksomheten med umiddelbar virkning grunnet de sterke nasjonale tiltakene for å begrense smitte. Dette har medført at en rekke personer er blitt permittert. Den 25. mars 2020 meldte NAV at rundt 200 personer i 14 bedrifter i Fredrikstad stod overfor permitteringer eller oppsigelse som en konsekvens av pandemien. Tallet er trolig høyere.

Omsetningen i de fleste markeder har sunket dramatisk. Det medfører at salgsinntektene reduseres for bedriftene og eneste utvei er å redusere kostnader så raskt som mulig. Det betyr blant annet å permittere ansatte. Foreningen SMB Norge melder at det er fare for at 40 prosent av alle små og mellomstore bedrifter (SMB) går konkurs. I Fredrikstad er det stort sett bare små og mellom store bedrifter, men flere inngår i større internasjonale konsern og må vurderes deretter. En naturlig reaksjon fra bedriftseiere er å konsolidere, redusere størrelse og konsentrere virksomheten på det man kan bygge videre på. Dette kan medføre nedleggelse av virksomheter på sikt.

Fordi innbyggernes inntekter blir redusert, stopper handelen opp. I første omgang vil man merke dette på kapitalvarer, slik som biler, båter og andre produkter. Dette påvirker forhandlerleddet, som kan bli sittende inne med store varelagre.

Det at stadig flere blir syke, påvirker tilgangen på arbeidskraft. Enkelte bransjer, slik som byggebransjen, holder prosjektene i gang, men opplever at arbeidsstyrken blir svekket. Også mange utenlandske arbeidstakere har returnert til sine hjemland og medført et underskudd på antall hender. Dette vil få større effekt jo lenger krisen varer.

Landbruksnæringen melder at de trenger flere hender til å gjennomføre våronna og innhøsting framover. Bøndene er avhengig av utenlandske sesongarbeidere som bidrar i dette arbeidet. Mangel på hender kan gå utover matproduksjonen i landet. Regjeringen jobber med tiltak som kan medføre at folk som er permittert får anledning til å ta annet lønnet arbeid under permitteringen når dette arbeidet er av slik samfunnsmessig viktighet.

Det ser ut som om industrien foreløpig har produksjonen i gang, men det er forsinkelse på leveranser av råstoff og delprodukter fra utlandet. Transport av ferdigvarer ut av landet oppleves som mer problematisk enn normalt. Det at ansatte blir syke forventes å bli et større problem i tiden framover. Næringstransport mellom land fungerer foreløpig bra og er trolig så viktig for samfunnene at man forsøker å opprettholde dette så lenge som mulig. Kapasiteten kan dog bli redusert hvis bransjen får stort sykefravær.

Nasjonale og regionale tiltak

Regjeringen har kommet med en rekke tiltak, og styrket næringslivet med 315 milliarder kroner pluss 10-20 milliarder per måned i kontanttilskudd.

Pandemien er delt inn i tre faser når det gjelder næringslivet:

1. Første fase handlet om å sikre likviditeten i næringslivet så raskt som mulig. For å kunne kutte kostnader raskt, gav staten avgiftslettelse og skatteutsettelse. Deretter ble det gitt 100 milliarder kroner i lån og garantier til kriserammede bedrifter.

2. Fase to handler om å få bedrifter til å komme igjennom krisen. Det er denne fasen vi er i nå. SMB-bedrifter har vesentlig omsetningsfall grunnet koronapandemien. Regjeringen foreslår kontantstøtte, hvor staten dekker en andel av de faste kostandene som bedriften har. Tiltaket skal håndteres av Finans Norge, som organiserer bankene i landet. Tiltaket har en ramme på mellom 10 og 20 milliarder kroner hver måned. Regjeringen har også kommet med støtte til gründer- og vekstbedrifter, i form av gründerstøtte på 2,5 milliarder kroner og innovasjonslån på 2,5 milliarder kroner. Dette innebærer blant annet at man styrker Investinor AS med økt kapital for å kunne investere i flere vekstbedrifter.
3. Fase tre er en kommende fase hvor fokus er å skape ny vekst etter at situasjonen er normalisert. Det vil komme nye tiltak som stimulerer til økt etterspørsel.

Viken fylkeskommune har laget et 16 punkts-program, for å redusere de negative konsekvensene av koronapandemien. En nærmere beskrivelse av deres tiltak ligger i vedlegget. Her listes kun tiltakene opp:

1. 24 millioner kroner til bedriftsintern opplæring
2. Vedlikeholde og renovere våre bygg
3. 35 millioner kroner til mobilisering til forskning for økt innovasjon
4. 22 millioner kroner til næringsutvikling
5. 3 millioner kroner til å bygge ladeanlegg
6. Kurs for selvstendige og frilansere
7. Tiltak for reiselivsnæringa
8. Tiltak for landbruket
9. Raskere utbetaling og veiledning til kultursektoren
10. Samarbeid med kontraktsektoren for å holde på ansatte
11. Kollektivtrafikk
12. Elevene og lærlingene er viktige ressurser i Viken
13. Rask betaling og gjennomgang av kontraktsvilkår
14. Ikke avbestille arrangementer
15. Benytte internasjonale ordninger
16. Koordinering mellom viktige aktører

Kommunens mulighet for å bidra

Under behandlingen av kommunebudsjettet for 2020 og handlingsplan 2020–2023 understreket kommunedirektøren at «framtiden hadde nådd Fredrikstad», og at budsjettet for 2020 er meget stramt. Konsekvensen av koronapandemien er at innbyggerne vil få lavere inntekt, som igjen reduserer kommunens skatteinntekt. I hvor stor grad dette vil påvirke kommunens økonomi er svært avhengig av pandemiens varighet. Foreløpig har også finansinntektene negativ avkastning som følge av utviklingen i finansmarkedene. Det er stor usikkerhet i kommunens finansielle rammebetingelser.

Verktøyene som kommunen kan benytte seg av er kjent fra økonomisk teori og handler om motkonjunkturtiltak. Svekket økonomien, øker det offentlige sin

virksomhet. Man framskynder investeringer, iverksetter byggeprosjekter, reduserer skatter og avgifter og annet. Det som er spesielt i denne krisen er at vi har med en pandemi å gjøre. Kommunen kan ikke iverksette tiltak som strider med smitteverntiltakene. Mange av de kjente virkemidlene må derfor vente til situasjonen har normalisert seg. Pandemien reduserer også arbeidsstyrken, noe som gjør at det kan være krevende å iverksette store tiltak.

Bruk av Smart- og næringsfondet

Fredrikstad kommunes smart- og næringsfond behandler søknader om støtte to ganger i året, 1. februar og 1. september. I denne spesielle krisesituasjonen kan kommunen åpne for å motta søknader kontinuerlig gjennom året. Retningslinjene for fondet omfatter ikke tiltak som dekker en krisesituasjon slik vi opplever nå, men kommunen kan rette bruken av fondet i retning innovative og aktivitets- skapende tiltak, som kan bidra til å lette konsekvensene av pandemien.

Fondet brukes ikke til direkte støtte for å kompensere for inntektstfrfall, men til innovasjon og nyskaping, som kan ha stor verdi under og etter krisen.

Tiltakspakke for næringslivet

I samarbeid med næringsavdelingene i de andre kommunene i Søndre Viken, næringsforeningene, destinasjonsselskapene, Blender Collective SA og NAV er det laget en liste over mulige tiltak for å støtte næringslivet under og etter koronapandemien (se vedlegg). Tiltakspakken, som er nærmere beskrevet i vedlegget, er utarbeidet med utgangspunkt i NHO Oslo Vikens forslag til tiltak for lokale myndigheter.

Pakken inneholder anbefalinger til konkrete tiltak med tilhørende vurdering av effekt og målgruppe. Tiltakene er delt inn i fire kategorier. Dette er:

1. Tiltak som kan redusere eller forsinke bedriftenes kostnader.
2. Tiltak som kan sikre at inntekter beholdes, økes eller framskyndes.
3. Tiltak som kan stimulere markedet.
4. Tiltak som kan stimulere til et bedre fungerende arbeidsmarked og ivareta næringslivets behov for kompetanse.

Det er viktig å skille mellom tiltak som kan settes i gang umiddelbart og tiltak som først kan settes i gang etter at smitteverntiltakene er opphevet. Det er også viktig å minne om at kommunen skal etterleve likhetsprinsippet, som i denne sammenheng blant annet betyr at det ikke skal bidra til konkurransevridning. Sett i et regionalt perspektiv er det også uheldig om kommunene vrir konkurransen mellom bedrifter i regionen.

Notat

FREDRIKSTAD KOMMUNE NÆRINGSUTVIKLING

NOTAT

Saksnr.: 2018/17704
Dokumentnr.: 54
Løpenr.: 238092/2021
Dato: 22.10.2021
Gradering:
Klassering: 144

Korreksjoner grunnet feil i teksten som er oppdaget etter at planen ble vedtatt

- 1) Det er en feil i næringsplanen, øverst side 7. Hovedmålet for næringsutviklingen i Fredrikstad er formulert slik:

«Den relative veksten i antall arbeidsplasser skal være større enn befolkningsveksten»

Dette stemmer med kommuneplanens samfunnsdel fra 2011 (side 11). Men i kommuneplanens samfunnsdel for 2018-2030 (side 12), er målet nå formulert slik:

«Sysselsettingsveksten skal være større enn befolkningsveksten»

Forskjellen på de to målene:

Isolert sett kan man ha mange arbeidsplasser og lav sysselsetting i en og samme kommune. For samfunnsutviklingen og folkehelsen er det hvorvidt man er sysselsatt eller ikke som er den viktige indikatoren. Ikke hvor man er sysselsatt, eller hvor arbeidsplassene ligger, selv om det også er et viktig – ikke minst i arbeidet med næringsutvikling.

Det korrekte er derfor:

«Sysselsettingsveksten skal være større enn befolkningsveksten»

Næringsplanen bygger i stor grad på kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030. Hovedmålet avspeiles derfor godt i planens øvrige innhold.

- 2) I del 2 hvor vi omtaler regionalt næringssamarbeid i Søndre Viken står det at Rakkestad er en del av dette samarbeidet. I mars 2021 vedtok kommunestyret i Rakkestad at de skulle tre ut av Søndre Viken regionråd. De er dermed ikke lenger en del av det regionale næringssamarbeidet i Søndre Viken. Aremark kommune har et tett samarbeid med Halden kommune på næringsutvikling. Aremark kommune deltar derfor i det regionale næringssamarbeidet i Søndre Viken.

Næringsplan for Fredrikstad kommune 2021–2025

—
Utgitt av Fredrikstad kommune

Grafisk design av Studiogeist

Illustrasjoner: Provinsen / Studiogeist

FREDRIKSTAD KOMMUNE